

Arkivsaksnr.:
2022/911

Dokumentdato:
27.02.2024

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
16/24

Møtedato:
07.03.2024

Fullmakts- og orienteringssaker

Saken gjelder:

I denne saken legges følgende fram for universitetsstyret til orientering:

- Notat om budsjettprosessen for 2025
- Årsmelding fra Den sentrale klagenemnda
- Årsmelding fra Redelighetsutvalget
- Årsrapport fra Personvernombudet
- Årsrapport fra Studentombudet
- Beslutningsnotat 1.11.2023

Styret orienteres også om avgitte høringsvar, beslutningsnotat og oppnevninger på fullmakt. Saken viser også til referater fra sentrale utvalg og til protokoller fra fakultetsstyremøter m.fl.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar saken til orientering.

Tore Tungodden
universitetsdirektør

27.02.2024/Mona Viksøy/Arne R. Ramslien

Vedlegg: Orienteringer til universitetsstyret

- Notater til styret:**
- a) Notat – Budsjettprosessen for 2025, vedlegg 1 (2024/2602)
- Årsmeldinger:**
- b) Årsmelding for 2023 fra Den sentrale klagenemnd, vedlegg 2 (2007/4921)
- c) Årsmelding for 2023 fra Redelighetsutvalget, vedlegg 3 (2024/2572)
- d) Årsrapport for 2023 fra Personvernombudet, vedlegg 4 (2019/2086)
- e) Årsrapport for 2023 fra Studentombudet ved UiB, vedlegg 5
- Beslutningsnotat:**
- f) Beslutningsnotat 1.11.2023
Endring i karakterkrav for opptak til masterprogram ved Det humanistiske og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, vedlegg 6 (2023/15519)
- Høringer:**
- g) Brev av 29.1.2024
[UiBs høringssvar til Forskningsrådets nye strategi.](#) (2023/17662)
- h) Brev av 6.2.2024
[Svar frå UiB – Høyring om nasjonalt masteropptak.](#) (2023/15952)
- i) Brev av 14.2.2024
[UiBs innspill til utredning av publiseringsindikatoren](#) (2023/17688)
- Oppnevninger:**
- j) Brev av 1.2.2024
Christen Soleim, Studieavdelingen, er oppnevnt som medlem og Alette Gilhus Mykkeltvedt, Forsknings- og innovasjonsavdelingen, som varamedlem i styret for Sammen for perioden 2024-2025. (2021/12073)
- k) Brev av 11.11.2023
I samsvar med forslag fra Studentparlamentet er Noah Nicolaisen oppnevnt som representanter og Christoffer Janson, som 5. vararepresentant til universitetets læringsmiljøutvalg. Oppnevningen gjelder for perioden 31.7.2024. (2021/13471)
- Møtereferater**
- l) Møter i sentrale utvalg
- Referat fra møte i forskningsutvalget [6.12.2023](#)
 - Referat fra møte i læringsmiljøutvalget [31.1.2024](#)
 - Referat fra møte i arbeidsmiljøutvalget [16.11.2023](#)
- Møter i fakultetsstyrer
- Styremøte ved Det humanistiske fakultet [30.1.2024](#)
 - Styremøte ved Fakultet for kunst, musikk og design [14.12.2023](#)
 - Styremøter ved Det medisinske fakultet [24.1.2024](#)

- Styremøter ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet [12.12.2023](#)

Notat - Budsjettprosessen for 2025

Dette notatet gir en orientering om plan for arbeidet med Budsjett 2025.

Det legges opp til at arbeidet frem mot Budsjett 2025 gjennomføres uten vesentlige endringer fra prosessen som ble gjennomført frem mot Budsjett 2024. UiBs budsjettprosess legger opp til stor grad av involvering. Det gjennomføres to budsjettkonferanser samlet med fakultetene, Universitetsmuseet, Universitetsbiblioteket og avdelingene i Fellesadministrasjonen. Begge budsjettkonferansene følges opp med budsjettdialoger på enhetsnivå mellom universitetsledelse og ledelsen for hver enhet.

Universitetsstyret behandler budsjettet i to omganger; først en foreløpig budsjetttramme i mai som fakultetene bruker i sitt planarbeid, og deretter en fullstendig behandling i oktober som gir grunnlag for tildelingsbrev til enheten. På dette tidspunktet er forslag til statsbudsjett for 2025 kjent, og føringer fra dette fanges opp.

Oppfølging av Inntektsfordelingsutvalgets innstilling vil være en del av budsjettbehandlingen. Det tas sikte på å implementere endringer fra innstillingen i budsjett 2025.

Tidsplan er vist i tabellen under.

Budsjettkalender - budsjett 2025	
Tidspunkt tentativt	Aktiviteter
04.mar	Budsjettkonferanse I - budsjett 2025
11.mar - 20. mar	Dialogmøter - oppfølging av saker fra budsjettkonferansen
02.mai	Universitetsstyret behandler innstilling fra inntektsfordelingsutvalget
02.mai	Universitetsstyret behandler Konsekvensjustert ramme og hovedlinje for budsjett 2025
24.mai	Rundskriv om konsekvensjustert ramme (foreløpig tildelingsbrev) og innspill til endelig UiB-budsjett for 2025
19.aug	Budsjettkonferanse II - budsjett 2025
02.sep	Budsjettforslag for 2025 fra fakulteter og avdelinger
09-20. sep	Dialogmøter om budsjett, mål og virkemidler
12.sep	Universitetsstyremøte - evt. mulighet til å orientere styret
07.okt	Statsbudsjettet legges frem
24.okt	Universitetsstyret behandler universitetets budsjett for 2025 og langtidsbudsjett frem til 2028 samt forslag til innspill til statsbudsjett 2026
01.nov	UiB sender inn innspill til statsbudsjett for 2026
15.nov	Fakultetene skal ha mottatt tildelingsbrev for 2025
des	Statsbudsjettet for 2025 vedtas i Stortinget - evet med endringer. Tildelingsbrev fra KD
feb	Universitetsstyret vedtar evt endringer basert på tildelingsbrev fra KD

27.02.2024/Sven-Egil Bøe/ Per Arne Foshaug

UNIVERSITETET I BERGEN

Den sentrale klagenemnd

Årsmelding 2023

Innhold

Generelt om Den sentrale klagenemnd	3
Sammensetning av klagenemnda i 2023	3
Saker i klagenemnda i 2023	4
Fuskesaker	5
Klagesaker	5
Andre saker	6
Advokatrepresentasjon	6
Antall saker i tidligere år – utvikling.....	7
Merknader	9

Generelt om Den sentrale klagenemnd

Etter universitets- og høyskolelovens § 5-1 plikter universiteter og høyskoler å opprette en klagenemnd, som etter delegering fra styret behandler saker som berører studenter. Bestemmelsen er grunnlaget for virksomheten til Den sentrale klagenemnd ved Universitetet i Bergen. Nemndas mandat er å behandle klager på enkeltvedtak, fuskesaker mot studenter og andre typer disiplinærsaker. Arbeidsområdet og arbeidsformen for klagenemnda er regulert i regler for Den sentrale klagenemnd ved Universitetet i Bergen i universitetets regelsamling.

[Klagenemndas mandat i universitetets regelsamling](#)

Nemnda behandler saker én gang i måneden, utenom juli som er møtefri. Universitetsdirektørens kontor, ved Sekretariat for universitetsledelsen, fungerer som sekretariat for klagenemnda.

Protokoll fra møter i 2023 er journalført under saksnummer 2023/3555.

Sammensetning av klagenemnda i 2023

I henhold til regler for Den sentrale klagenemnd § 2 skal leder og varaleder fylle lovbestemte krav for lagdommere og ikke være ansatt ved UiB. To av medlemmene skal være vitenskapelige ansatte ved universitetet, og to skal være studenter.

Nemndas leder samt de vitenskapelig ansatte, ble oppnevnt av universitetsstyret i møte den 9. september 2021 (sak 110/21) og har funksjonstid ut juli 2025. I møte 5. mai 2022 oppnevnte universitetsstyret ny varaleder fra og med august 2022 til og med juli 2025. Studentmedlemmene oppnevnes etter forslag fra Studentparlamentet, og har ett års funksjonstid fra og med høstsemesteret.

Nemnda hadde følgende sammensetning vårsemesteret 2023:

Leder: Tingrettsdommer Morten D. Haldorsen	Vara, nestleder: Tingrettsdommer Katrine Lillejord
Vitenskapelig ansatt: Førstemanuensis Rannveig Øvrevik Skoglund	Vara: Professor Marguerite Lorraine Daniel
Vitenskapelig ansatt: Forsker Ivar Stefansson	Vara: Førstemanuensis Trygve Lavik
Student: Håvard Rørtveit	1. vara: Ludvig Graff 2. vara: Calvian Thomas Berget
Student: Martine Jordana Baarholm	Vara: Sara Karoline Mørland

Nemnda hadde følgende sammensetning høstsemesteret 2023:

Leder: Tingrettsdommer Morten D. Haldorsen	Vara, nestleder: Tingrettsdommer Katrine Lillejord
Vitenskapelig ansatt: Førsteamanuensis Rannveig Øvrevik Skoglund	Vara: Professor Marguerite Lorraine Daniel
Vitenskapelig ansatt: Forsker Ivar Stefansson	Vara: Førsteamanuensis Trygve Lavik
Student: Øyvind Nesdal Birkeland	1. vara: Calvian Thomas Berget 2. vara: Noah Fremstad Nicolaisen
Student: Emma Nystad Næss	1. vara: Anne Runa Kathrine Risa Bakke 2. vara: Venesa Hulaj

Saker i klagenemnda i 2023

Nemnda behandlet 150 saker i 2023. 38 var saker om fusk og 110 var klagesaker, i tillegg til to saker som gjaldt salærnedsettelse. Nemnda behandlet 141 saker i 2022 og 143 i 2021. Siden 2020 har antall saker vært stabilt over 100, som er en vesentlig økning fra årene før. I 2023 kom det flest saker fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Tabellen under gir en oversikt over sakene nemnda behandlet i 2023, slik disse er fordelt på fakultetene og Studieavdelingen:

Fakultet	Fusk	Klager	Bortvisning	Annet	SUM
Det juridiske fakultet	2	20	0	0	22
Det psykologiske fakultet	8	17	0	0	25
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	2	2	0	0	4
Det medisinske fakultet	0	18	0	0	18
Det humanistiske fakultet	11	2	0	0	13
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	15	23	0	0	38
Fakultet for kunst, musikk og design	0	4	0	0	4
Studieavdelingen	0	24	0	0	24
Andre (valgstyre, sekretariat e.l)	0	0	0	2	2
SUM	38	110	0	2	150

To av sakene fra Fakultet for kunst, musikk og design gjaldt klage på innstilling til Ph.d. Sakene fra Studieavdelingen besto av 20 klager på avslag om opptak til masterprogram, to klager på tap av studierett og to klager på tilrettelegging ved eksamen.

Fuskesaker

Fuskesaker er saker som gjelder mistanke om fusk eller forsøk på fusk etter universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 (annullering) og 4-8 (utestenging). Klagenemnda er førsteinstans i saker som gjelder fusk. Nemndas vedtak kan påklages til Felles klagenemnd, som fatter endelig vedtak. I 2023 ble seks saker påklaget til Felles klagenemnd. I to av sakene stadfestet Felles klagenemnd vedtakene, som vil si at studentene ikke fikk medhold. En ble trukket av klager og tre saker er fortsatt under behandling.

I 2023 behandlet nemnda 38 fuskesaker, som er en nedgang fra 46 saker i 2022. Ni av sakene ble lagt bort uten reaksjon. I tillegg ble en sak returnert til fakultetet, da nemnda ikke fant den tilstrekkelig dokumentert til å treffe vedtak. Saken ble siden oversendt til nemnda på nytt, med etterspurt dokumentasjon. Reaksjonene ble fordelt slik i 2023:

Lagt bort (henlagt)	Kun annullering	Annullering og ett semester utestengelse	Annullering og to semester utestengelse
9	7	9	12

Loven sier at nemnda «kan» reagere med annullering og utestenging i opptil ett år når vilkårene er oppfylt. Bruken av ordet «kan» viser at nemnda har et valg, både med tanke på annullering og utestenging. Det vil si at nemnda kan la være å ilegge noen sanksjoner. Klagenemnda viser til at de to sanksjonstypene delvis er ulikt begrunnet. Selv om begge er disiplinærreaksjoner bygger annullering i stor grad på en ugyldighetstenking – når en kursgjennomføring eller en eksamen er beheftet med fusk, kan den ikke bli stående som gyldig. Derfor er praksisen at nemnda må annullere når fusk er påvist.

Utestenging har derimot et mer rendyrket straffepreg. De forholdene som vanligvis tillegges vekt ved vurderingen, er særlig studentens nivå (rutinert/urutinert), samt arten og omfanget av fusket. Nemnda ser også hen til om det gjelder en eksamen, prøve eller obligatorisk innlevering, hvor fusk ved eksamen er mest alvorlig av de tre alternativene.

Klagesaker

Klagesaker er saker hvor en student, eller stipendiat, har klaget på et enkeltvedtak truffet ved UiB. Det kan for eksempel være klage på avslag på søknad om lokalt opptak, avslag eller delvis avslag på ulike dispensasjonssøknader, vedtak om tap av studierett, klage på formelle feil ved eksamen og så videre. Nemnda fatter endelig vedtak, og nemndas vedtak i klagesaker kan ikke påklages, jf. uhl. § 5-1 (5). Nemndas kompetanse i klagesaker fremgår av forvaltningsloven § 34.

Nemnda behandlet 110 klagesaker i 2023. 20 av sakene var klager på formelle feil ved eksamen, sensur eller arbeidskrav, som var den vanligste sakstypen av klagesakene nemnda behandlet. Sammenlignet med tidligere år har det vært en betydelig økning i antall klagesaker, med 110 saker behandlet i 2023 mot 92 i 2022. I perioden 2007-2021 var det i snitt 52 klagesaker per år. Resultatet av de behandlede klagenes i 2023 fordelte seg slik:

Medhold	Ikke medhold	Opphevet
3	89	8

Fire saker ble trukket av klager eller fakultet før de ble behandlet i nemnda. 6 saker var klager på nemndas vedtak i saker om fusk eller dokumentfalsk.

I åtte saker ble underinstansenes vedtak opphevet av nemnda. Dersom nemnda opphever vedtak, plikter underinstansen å behandle saken på nytt hvor det tas hensyn til de retningslinjer og direktiver nemnda legger til grunn for opphevelsen. Hvis underinstansen etter ny behandling kommer til samme konklusjon, sendes saken tilbake igjen til nemnda for klagebehandling. I 2023 kom én av sakene hvor nemnda opphevet underinstansens vedtak tilbake til ny behandling i nemnda.

Andre saker

Nemndas sekretariat reiste to saker for nemnda om nedsettelse av advokatsalær i 2023. I henhold til salærforskriften § 7 kan salær settes ned dersom den salærfastsettende myndighet finner at det er benyttet lengre tid enn hva som er rimelig og nødvendig. Vedtak om salærnedsettelse kan påklages til Felles klagenemnd.

I en av sakene kom nemnda til at faktura skulle betales i sin helhet, da det ikke var grunnlag for salærnedsettelse. I den andre vedtok nemnda nedsettelse av salær. Nemndas vedtak ble ikke påklaget av advokat. Nemndas sekretariat behandlet også en forespørsel om utsatt iverksetting av vedtak om utestengelse etter fvl. § 42. Denne fremgår ikke i tabellen, da det ikke ble behandlet av nemnda.

Nemnda er også førsteinstans til å behandle saker som gjelder spørsmål om ekskludering fra enkelte typer praksisstudier eller klinisk undervisning som følge av merknad på politiattest, samt saker om utestengelse som følge av manglende skikkethet for yrket. Nemnda behandlet ingen slike saker i 2023.

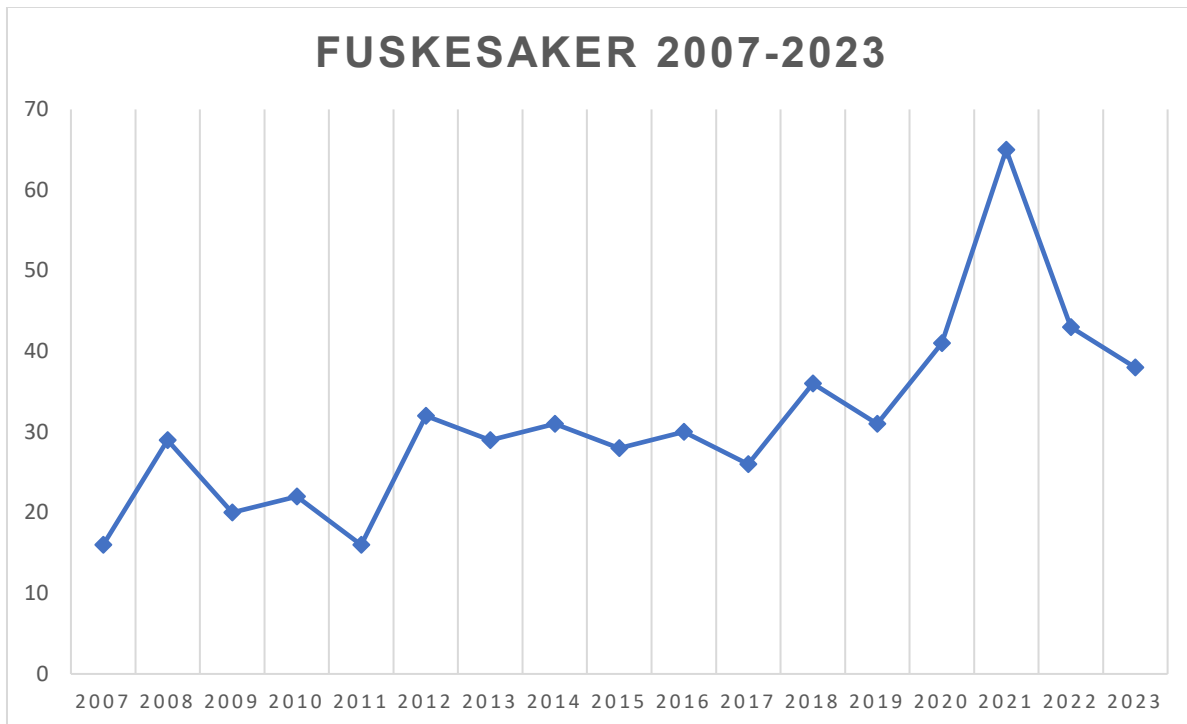
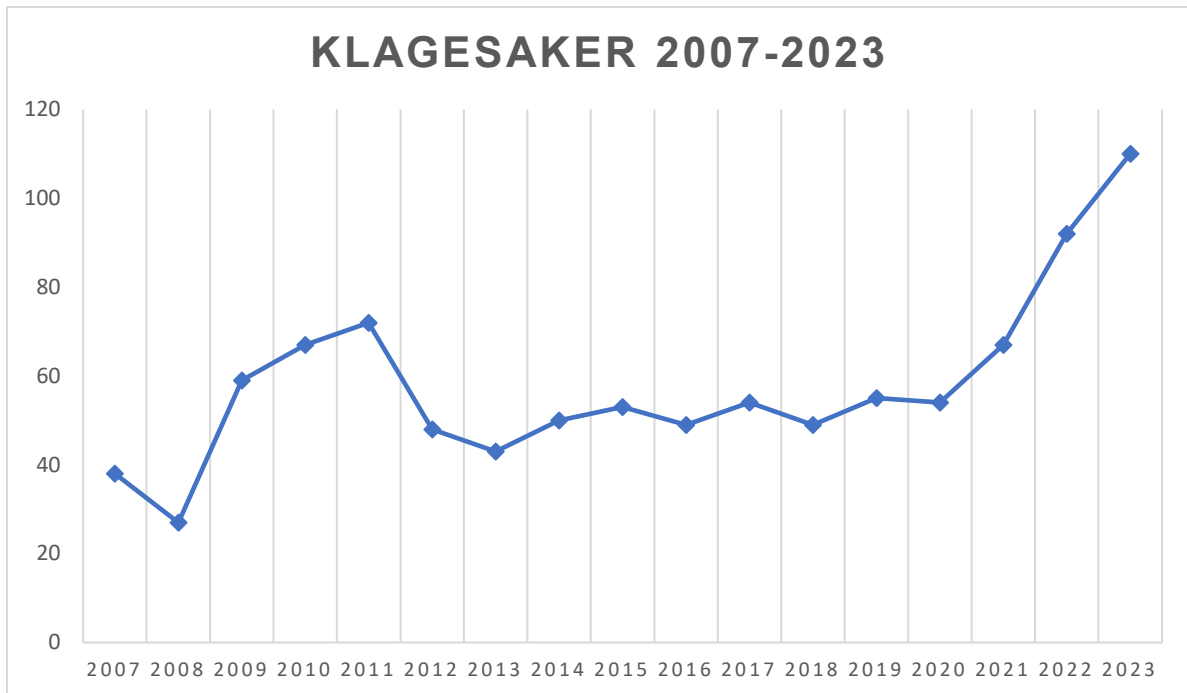
Advokatrepresentasjon

Etter uhl. § 4-8 (5) har studenter som får reist sak som kan ende med bortvising eller utestengelse rett til advokatbistand betalt av universitetet. Det samme gjelder i politiattestsaker. Universitetet dekker utgifter etter den offentlige salærsatsen, som fremgår av salærforskriften § 2. I varsel studenter mottar når det reises fuskesak for Den sentrale klagenemnd, informeres det om retten til bistand fra advokat eller andre. I 2023 var de fleste studenter ikke representert ved advokat.

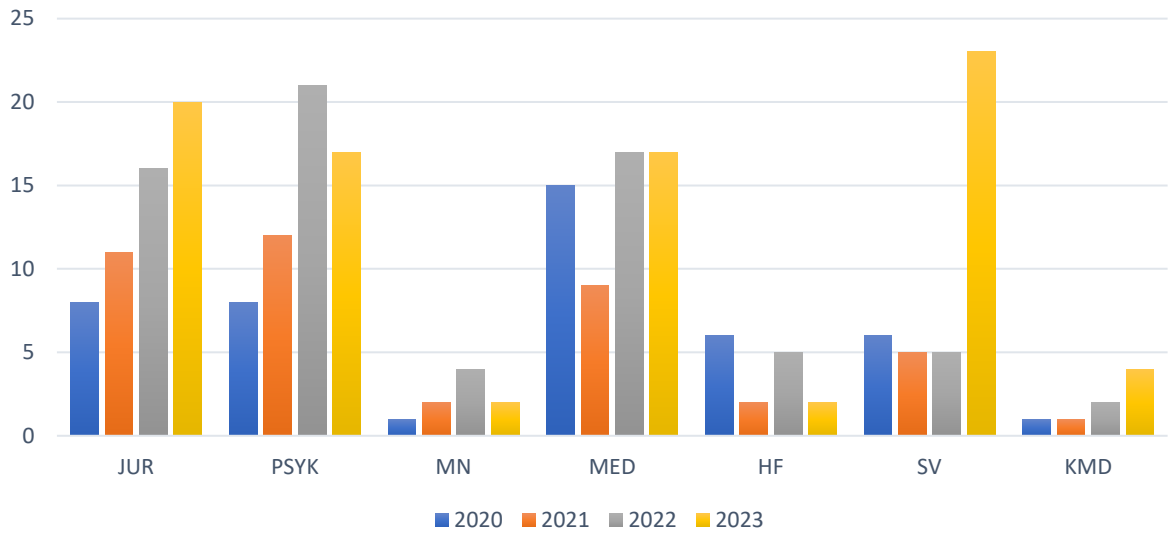
11 studenter fikk advokatbistand i forbindelse med fuskesaker i 2023, ned fra 18 i 2022. Samlede utgifter for universitetet i forbindelse med advokatbistand i studentsaker i 2023 var kr. 203 436,-, som er en nedgang fra 300 804,- i 2022.

I klagesaker har studenter som hovedregel ikke rett til å få dekket sakskostnadene sine dersom de ikke får medhold i klagen. De som får medhold, kan få eventuelle sakskostnader dekket etter nærmere regler i forvaltningsloven § 36.

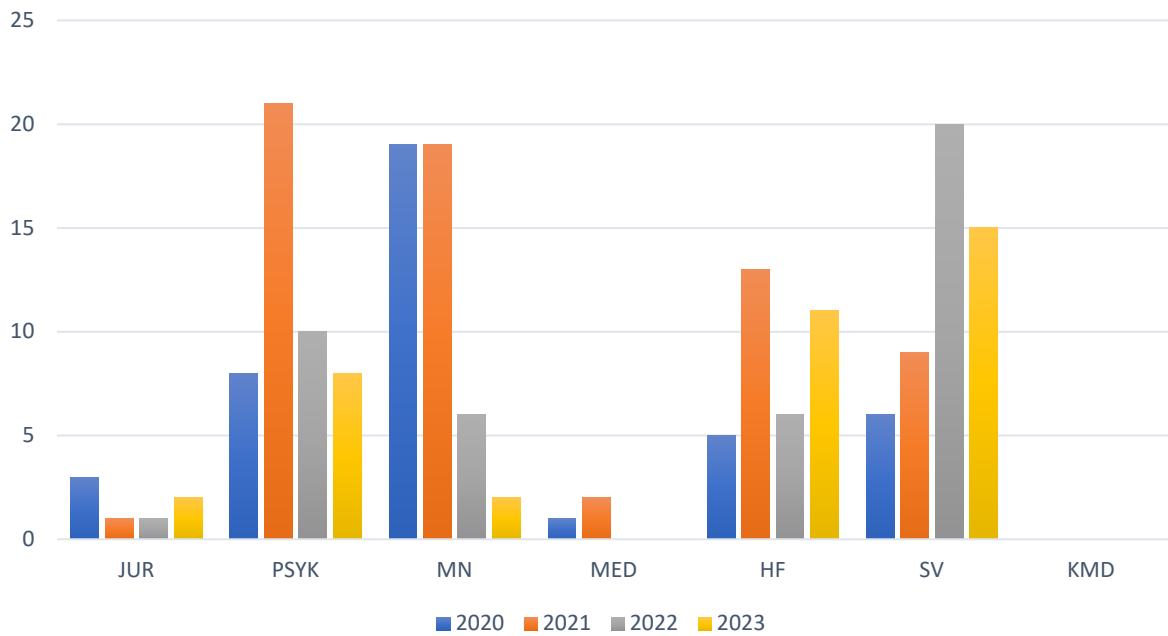
Antall saker i tidligere år – utvikling

Klagesaker per fakultet 2020-2023

Fuskesaker per fakultet 2020-2023

Merknader

I likhet med 2022 har nemnda behandlet færre saker som gjelder fusk enn året før. Nemnda vil, som tidligere, advare mot å tolke antallet fuskesaker nemnda behandler som en indikasjon på hvor mye eller hvor lite studenter ved UiB fusker. Nemnda kan bare behandle de sakene den oversendes.

I fuskesaker som legges bort eller hvor studenter får mildere reaksjon, finner ofte nemnda at opplæring eller tilgjengelig informasjon om hvilke regler som gjelder og hva som regnes som fusk er mangelfullt. Dette gjelder spesielt for utenlandske studenter, som kommer fra andre akademiske kulturer eller tradisjoner og som i tillegg kan ha utfordringer knyttet til språk. Studenter er selv ansvarlig for å oppsøke slik informasjon, men nemnda vil allikevel understreke viktigheten av at forståelig og tydelig informasjon er lett tilgjengelig for studentene.

Også i likhet med 2022, har det også vært en videre økning i antall klagesaker. Antall klagesaker nemnda behandlet i 2023 var over dobbelt så mange som i 2020. Klagesakene er mindre ensartede enn fuskesaker, selv om klager på avslag på opptak til masterprogram og klager på formelle feil ved eksamen, sensur og arbeidskrav utgjør en stor andel av sakene. De øvrige sakene fordeler seg jevnt på kategoriene av klagesaker som nemnda behandler. Det har vært en moderat økning i antall saker knyttet til avslag på tilrettelegging, manglende eksamensrett og tap av studierett. Nemnda påpeker at økningen av klagesaker ikke nødvendigvis sier noe om kvaliteten på saksbehandling ved UiB. I de aller fleste sakene blir underinstansenes vedtak stadfestet av nemnda. Det høye antallet saker innebærer økt tidsbruk for nemndas medlemmer på nemndsarbeidet, i form av forberedelse og medgått møtetid. Samlet møtetid i 2023 var litt over 31 timer, mot 29 timer i 2022. Dette inkluderer ikke forberedelsestid for nemndas medlemmer i forkant av møtene.

Nytt i 2023 var at studenter ble mistenkt for fusk i form av å generere besvarelser ved hjelp av samtaleroboter, som ChatGPT. Nemnda behandlet tre slike saker i 2023. Felles for alle tre sakene var at det ble henvist til fiktive kilder i studentenes besvarelser. Alle studentene fikk besvarelsen annullert og ble utestengt fra universitetet samt nektet eksamen ved andre universiteter og høyskoler. Nemnda påpeker at studentene ikke ble utestengt som følge av at de genererte besvarelser, men at det kunne være en mulig forklaring på de fiktive kildene. Det vites ikke hvor utbredt bruk av slike verktøy er, og det er grunn til å tro at det kan være store mørketall. De fleste fuskesaker gjelder fortsatt mistanke om fusk i form av plagiat og, i mindre grad, ulovlige hjelpemidler ved eksamen eller ulovlig samarbeid.

Ved nemndas klageinstans, Felles klagenemnd, ble saker satt i bero da det ble funnet at dens tidligere leder ble lovstridig oppnevnt. Som følge av dette har saksbehandlingstiden for klagen til tre utestengte studenter ved UiB blitt forlenget. Det er også aktuelt at saker behandlet av Felles klagenemnd etter 01.04.22 må behandles på nytt. For UiBs del omfatter dette fem saker som kan bli behandlet på nytt av Felles klagenemnd. To av disse gjelder klage på utestengelse eller karantenetid som følge av dokumentfalsk, og tre saker gjelder klage på nemndas vedtak om utestengelse og annullering som følge av fusk.

2023 ble også preget av diskusjon om gjenbruk av egen tekst, såkalt selvplagiat, kan regnes som fusk. Nemnda har behandlet 371 fuskesaker fra og med 2014 til og med 2023. 15 saker i denne perioden omhandlet, eller delvis omhandlet, fusk i form av gjenbruk av egen tekst. Nemnda understreker at det ligger utenfor dens kompetanse å vurdere hensiktsmessigheten av regelverket. Nemnda påpeker også at det, i likhet med bruk av kunstig intelligens, vil være

opp til institusjonen selv og dens fagmiljøer å regulere om gjenbruk av tidligere arbeid skal regnes som fusk eller ikke.

UNIVERSITETET I BERGEN

Det sentrale redelighetsutvalget

Årsmelding 2023

Innhold

Innhold	2
1 Utvalget – sammensetning og arbeidsmetode	3
2 Behandling av enkeltsaker	3
3 Forebyggende arbeid	4
4 Andre saker som har vært til behandling eller drøfting i Redelighetsutvalget.....	5
4.1 Høring – Revisjon av NENT sine forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi.....	5
5 Arrangement og deltakelse på eksterne arrangementer.....	5

1 Utvalget – sammensetning og arbeidsmetode

Redelighetsutvalget ved Universitetet i Bergen ble opprettet av Det akademiske kollegium i 2000. Forskningsetikkloven, lov av 1. mai 2017, har bestemmelser som stiller krav til sammensetningen av Redelighetsutvalget, herunder at utvalget skal ha kompetanse i forskning, forskningsetikk og jus. I tillegg skal utvalget ha minst ett medlem som ikke er ansatt ved institusjonen.

I 2023 hadde utvalget denne sammensetningen:

Leder:	Viserektor professor Benedicte Carlsen
Medlemmer:	Professor Lise Øvreås, Institutt for biovitenskap Professor Nina Øyen, Institutt for global helse og samfunnsmedisin Førsteamanuensis Torger Kielland, Det juridiske fakultet Seniorforsker Inge Amundsen, CMI
Varamedlemmer:	Professor Rasmus Slåttelid, Senter for vitenskapsteori, vara for interne medlemmer Førsteamanuensis Lillia Oprysk, Det juridiske fakultet, vara for juristmedlem Professor Knut Ims, Norges handelshøyskole, vara for eksternt medlem

Sekretariat for universitetsledelsen er på universitetsdirektørens vegne sekretariat for utvalget. Sekretariatsfunksjonene utføres av:

Seniorrådgiver Silje Haaskjold Sætre
Seniorrådgiver Helge Gismarvik Høvik

Redelighetsutvalget har et todelt mandat og skal:

- Bidra til å forebygge uredelighet i forskningen for eksempel gjennom å arrangere foredrag, møter, seminarer og bidra med informasjon
- Behandle saker som gjelder mistanke om brudd på anerkjente forskningsetiske normer

I 2023 har det vært arrangert fem møter i utvalget.

2 Behandling av enkeltsaker

Det følger av UiBs retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer at saker som utgangspunkt skal søkes løst så tidlig som mulig og på

så lavt nivå som mulig. Fakultetet skal rapportere til Redelighetsutvalget om saker som avsluttes på fakultetet.

Nedenfor følger en oversikt over saker som ble lagt fram for utvalget i 2023:

- [Sak 2022/13106](#)

Saken gjaldt blant annet spørsmål om brudd på anerkjente forskningsetiske normer i forbindelse med artikkelpublisering. Saken ble avsluttet på fakultetet. Fakultetet oversendte en etterfølgende redegjørelse til utvalget, som tok saken til orientering.

- [Sak 2022/15066](#)

Saken gjaldt forskningsetisk bekymring for at det i to masteroppgaver hadde skjedd misbruk av et selskaps merkevare. Fakultetet oversendte saken for behandling i utvalget, som returnerte saken til fakultetet for behandling i dets lokale redelighetsutvalg.

- [Sak 2022/4482](#)

Saksnummeret omfatter tre ulike saker med utspring i en sak behandlet i 2022, vedrørende ChiNor-samarbeidet. Følgende har vært lagt fram for utvalget:

1. Saken gjaldt behandling av klage på utvalgets uttalelse om vitenskapelig uredelighet. Utvalget fant ikke grunn til å omgjøre sin opprinnelige uttalelse på bakgrunn av klagen og oversendte saken til Granskingsutvalget for endelig avgjørelse.
2. Saken gjaldt utvalgets behandling av Granskingsutvalgets uttalelse i saken. Utvalget oversendte sluttrapport til rektor og fakultetet.
3. Saken gjaldt spørsmål om å vurdere behovet for tiltak for å gjenopprette omdømme til en forsker. Utvalget konkluderte med at det ikke var behov for å anbefale slike særskilte tiltak.

- [Sak 2022/9193](#)

Saken gjaldt spørsmål om brudd på anerkjente forskningsetiske normer om tekstplagiat og brudd på god henvisningsskikk. Fakultetet oversendte saken for behandling i utvalget. Utvalget konkluderte med at det ikke hadde forekommet vitenskapelig uredelighet.

3 Forebyggende arbeid

Det følger av UiBs retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer at utvalget skal bidra til å fremme kunnskap om forskningsetikk og forebygge uredelighet i forskningen.

Arbeidet med å styrke den forskningsetiske innsatsen ved UiB har fortsatt i 2023. Universitetsstyret behandlet en sak om reviderte retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer ved Universitetet i Bergen, e-læringskurset «Innføring i forskningsetikk» er implementert for alle vitenskapelige ansatte og lokale redelighetsutvalg er etablert ved alle fakultet og på Universitetsmuseet.

I 2023 har utvalget arrangert ett frokostseminar og ett forskningsetisk halvdagsseminar. Tema for disse seminarene følger av oversikten i kapittel 6 under.

4 Andre saker som har vært til behandling eller drøfting i Redelighetsutvalget

4.1 Høring – Revisjon av NENT sine forskningsetiske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi

Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT) sendte revidert versjon av sine forskningsetiske retningslinjer på høring. Høringsforslaget ble forelagt fakultetene, biblioteket og museet for innspill med intern høringsfrist i mai 2023. De interne tilbakemeldingene dannet grunnlaget for UiBs svarbrev til NENT. Svarbrevet ble behandlet av Redelighetsutvalget i møte i juni 2023.

5 Arrangement og deltakelse på eksterne arrangementer

Redelighetsutvalget arrangerte i 2023 ett frokostmøte, kalt «Etikkfrokost». Til møtet blir det invitert en foredragsholder som holder et innlegg som danner utgangspunkt for en påfølgende debatt om temaet. Utvalget arrangerte i tillegg ett forskningsetisk halvdagsseminar. Seminaret inkluderte ulike innlegg etterfulgt av paneldebatt og diskusjon.

Følgende arrangement ble holdt:

26. mai	Professor i informatikk og kunstig intelligens, Marija Slavkovic	«Kunstig intelligens (AI) og forskningsetikk»
28. november	Forskningsetisk halvdagsseminar i Storsalen, NG5	«Genmodifisering i et forskningsetisk lys – er det uetisk å ikke satse på GMO?»

Deltakelse på eksternt arrangement og øvrige aktiviteter:

19. september	Sekretariatet	De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK)	Forskningsetisk forum om veileders rolle i arbeidet med forskningsetikk
01. november	Leder	Nasjonalt utvalg for gransking av	GRUs seminar om medforfatterskap og institusjonenes ansvar for forskningsetikk

		uredelighet i forskning (GRU)	
--	--	-------------------------------	--

Personvernombudets årsrapport for 2023

Personvernombudet ved Universitetet i Bergen

UNIVERSITETET I BERGEN

1. PERSONVERNÅRET 2023	4
2. PERSONVERNOMBUDETS ROLLE OG OPPGAVER	4
3. INVOLVERING OG KONTAKTPUNKTER INTERNT.....	5
4. MOTTA AV HENVENDELSER OG SAKSBEHANDLING.....	6
5. AVVIKSHÅNDTERING	6
6. INTERNKONTROLL	6
7. RISIKOOMRÅDER.....	7
8. PERSONVERN I FORSKNINGSPROSJEKTER OG STUDENTOPPGAVER	7
9. VEILEDNING, SAMARBEID OG ERFARINGSUTVEKSLING EKSTERNT.....	9
10. AKTUELT FREMOVER	9
11. OPPSUMMERING.....	9

INNLEDNING

Personvernombudets årsrapport har til hensikt å gi en oppsummering av året som har gått, sett fra personvernombudets perspektiv. Rapporten har ikke til hensikt å gi en detaljert gjennomgang av sikkerhetshendelser eller andre forhold som dekkes av ledelsens gjennomgang av arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern, ettersom dette er dekket i annen rapportering.

Personvernombudet har bidratt inn i hendelseshåndtering og ulike prosesser gjennom året, og opplever å bli involvert til rett tid og på rett nivå, slik loven forutsetter.

Det er fremdeles stort behov for å arbeide videre med kommunikasjon gjennom videreutvikling av informasjons- og veiledningsmateriell på UiBs nettsider, og implementere ulike opplæringstiltak. Som et resultat av arbeidet med styrket forskningsetisk innsats, er det en endring av året å samle informasjonen om forskningsetikk, redelighet, kurs og opplæring, samt veiledning om etikk og personvern i forskning og utdanning, herunder UiBs rutiner for forsknings- og studentprosjekter, på én nettside [Forskningsetikk](#).

Nettsiden [Personvernportalen](#) vil fremdeles være det sentrale stedet å informere om behandlingen av personopplysninger ved institusjonen og informasjon om informasjonssikkerhet, avvikshåndtering og internkontroll. UiBs personvernerklæring er også tilgjengelig via Personvernportalen.

I 2023 ble det gjennomført flere revisjoner, både internt og eksternt, som nødvendiggjorde involvering og deltakelse fra personvernombudet, og viktige læringspunkter tas med i det videre arbeidet. Særlig operasjonaliseringen av retningslinjer og implementering i organisasjonen må det arbeides videre med.

Bergen, 24. februar 2024

Janecke Helene Veim
Personvernombud
Universitetet i Bergen

1. PERSONVERNÅRET 2023

Det er flere nyheter, vedtak og avgjørelser som har satt sitt preg på personvernåret 2023.

Kunstig intelligens

Kunstig intelligens (KI) preget personverndebatten i 2023, med økt tilgang på systemer og løsninger som bygger på KI, herunder generative språkmodeller. Det kan forventes at problemstillinger rundt bruken av kunstig intelligens vil være minst like aktuelle fremover. I desember 2023 ble det i EU enighet om AI Act, en felleseuropeisk regulering av kunstig intelligens. Formålet med AI Act er å etablere et regelverk som gjør det mulig å utnytte gevinstene som systemer for kunstig intelligens kan gi, samtidig som de negative konsekvensene begrenses. AI Act er først og fremst et produktansvarsregelverk, men ettersom KI har implikasjoner også for behandlingen av personopplysninger, blir personvernregelverket (GDPR) relevant.

Ved UiB fikk ansatte tilgang til Bing Chat Enterprise gjennom O365, som kan brukes uten lagring av brukerhistorikk. Det er utarbeidet generell veiledning til studenter om bruk av kunstig intelligens, herunder ChatGPT, der personvernombudet bidro med rådgivning om juridiske utfordringer. Det er målet at også studenter skal få tilgang til en trygg løsning uten lagring av brukerdataba og spørrehistorikk, en Chat UiB-løsning ventes å være på plass snarlig.

Overføringer av personopplysninger til tredjeland

Problematikken rundt overføring til tredjeland, særlig USA etter SchremsII-dommen, har vært omtalt i tidligere rapporter. I juli 2023 fattet EU-kommisjonen en adekvansbeslutning for overføring av til virksomheter i USA som er selvsertifisert under EU-US Trans-Atlantic Data Privacy Framework (DPF). Det vil gjøre overføringer til en amerikanske virksomheter for kommersielle formål mindre utfordrende. Det må påregnes at siste ord er ikke sagt når det gjelder overføring, idet avtalen trolig blir gjenstand for rettslig prøving i EUs rettssystem. Overføring av personopplysninger til tredjeland omtales nærmere i punkt 7 Risikoområder nedenfor.

Mulig endring i definisjonen for hvilke opplysninger som anses som anonymiserte etter personvernforordningen

I en mye omtalt dom fra april 2023 (SRB-dommen), fant EU General Court at for opplysninger som overføres til en mottakende tredjepart, må det vurderes hvorvidt pseudonymiserte data kan identifiseres av mottakeren før det fastslås om det er personopplysninger. Altså, om de på mottakers hånd blir å regne som anonymiserte opplysninger. Dersom opplysningene ikke med rimelige midler kan identifiseres av mottakeren ("by likely reasonable means"), vil opplysningene ifølge domstolen være anonyme, og følgelig falle utenfor det saklige området til personvernregelverket. Retten la med andre ord til grunn en relativ, fremfor en absolutt, forståelse av hva som er å regne for personopplysninger. Dommen er interessant, fordi UiB er mottaker av store mengder datasett, særlig for forskningsformål, som etter dagens forståelse er underlagt strenge krav etter personvernregelverket til å behandle datasettene som personopplysninger, til tross for at forskere ikke er i besittelse av koblingsnøkler eller på andre måter enkelt kan re-identifisere de registrerte. Dommen er anket, og hvis den blir opprettholdt kan det føre til en endring i hva som regnes som personopplysninger etter loven, og hva som regnes som anonymisert data som under enhver omstendighet uansett må behandles som sensitiv forskningsdata underlagt krav til informasjonssikkerhet.

2. PERSONVERNOMBUDETS ROLLE OG OPPGAVER

Hensikten bak kravet til å ha personvernombud er å styrke virksomhetens evne til å etterleve regelverk for behandling av personopplysninger, og er sentral i en virksomhets risikostyring og risikohåndtering.

Personvernombudets rolle og oppgaver følger av personvernforordningen artiklene 37, 38 og 39 jfr. Personopplysningsloven § 1, og instruks for UiBs personvernombud vedtatt av universitetsstyret. Personvernombudet skal rapportere direkte til det høyeste ledelsesnivået ved institusjonen. Rapportering innebærer en årlig rapport så vel som jevnlig kontakt gjennom året.

Sentrale oppgaver er å gi råd i egen organisasjon og å følge med på etterlevelse av personvernregelverket og institusjonens egne retningslinjer og rutiner for behandling av personopplysninger. Helt overordnet er personvernombudets oppgave å bidra til at Universitetet i Bergen ivaretar personverninteressene til ansatte, studenter, forskningsdeltakere og andre som UiB behandler personopplysninger om.

Personvernombudets skal bidra i institusjonens arbeid med risikostyring. En risikobasert tilnærming innebærer å bruke mere ressurser der hvor risiko og konsekvenser for personvernet er størst, herunder gjennomføre en personvernkonsekvensvurdering (DPIA) når det er sannsynlig at en behandling av personopplysninger vil medføre høy risiko for personvernet, det være seg utvikling av nye løsninger, prosjekter, systemer eller arbeidsprosesser. For gjennomføring av personvernkonsekvensvurderinger er det tatt i bruk elektronisk støtteverktøy i Draftit Visma.

3. INVOLVERING OG KONTAKTPUNKTER INTERNT

Institusjonens ledelse skal sikre at personvernombudet på riktig måte og i rett tid involveres i alle spørsmål som gjelder vern av personopplysninger.

Personvernombudet opplever å bli involvert i og tatt med på råd både pågående og nye prosesser. Blant annet kan nevnes rådgivning i utviklingsprosjekter og ved utarbeidelse av retningslinjer og rutiner, på områdene forskning og utdanning og for administrative behandlinger. Personvernombudet opplever samarbeidet med faglige og administrative enheter som godt, og at det er stor forståelse for nødvendigheten av å søke råd hos personvernombudet.

Personvernombudet opplever at ledelsen støtter personvernombudet i utførelsen av sine oppgaver, herunder stiller til rådighet nødvendige ressurser, samt gir tilgang til personopplysninger og behandlingsaktiviteter, og muliggjør opprettholdelse av dybdekunnskap. Dybdekunnskap om personvernregelverket og IKT-rett er rettsområder med utstrakt overlapp, og personvernombudet opplever det som svært relevant å ha og vedlikeholde kunnskap og kompetanse for å kunne gi relevante råd. Som ved tidligere anledninger må personvernombudet peke på den vedvarende risikoen for at rådgivning i for stor grad kan gli over i den operative driften. Særlig gjelder dette IKT-rettslige problemstillinger. Risikoen for at personvernombudet havner i en rollekonflikt er stadig aktuell og kan være en krevende balansegang.

Personvernombudet har ved flere anledninger tidligere understreket nødvendigheten av å styrke den juridiske kompetanse innen det IKT-rettslige området. Det er svært gledelig at det er nå er tilsatt jurist ved UiBs IT-avdeling, med sterk kompetanse innen personvern og teknologi. Dette vil kunne sikre at det gjøres nødvendig vurderinger tidlig i prosesser om anskaffelse, bruk og utvikling av IT-løsninger for å sikre etterlevelse av regelverk og kravet til innebygd personvern, i tillegg til å kunne bidra til intern kompetanseoppbygging på tvers, og også være et viktig samarbeidspunkt for personvernombudet.

Personvernombudet opplever at det er en god og tillitsfull kommunikasjonslinje mellom personvernombudet og den øverste administrative ledelse, og kort vei til å ta kontakt. Grunnet ulike omstendigheter har møtrefrekvensen med universitetsdirektøren være noe lavere i 2023, men personvernombudet opplever likevel at avstanden er kort og dialogen er god. Jevnlige møter har tidligere gitt anledning til å løfte saker og problemstillinger til diskusjon og oppfølging, og mulighet for at personvernombudet har kunnet orientere om prosesser og arbeidsoppgaver som personvernombudet er involvert ved institusjonen og nasjonalt i sektoren.

4. MOTTAK AV HENVENDELSER OG SAKSBEHANDLING

Personvernombudet er bundet av taushetsplikt, jfr. personvernforordningen artikkel 38(5). Taushetsplikten gjelder i tillegg til den taushetsplikten som følger av forvaltningsloven, og har særlig betydning der personvernombudet mottar henvendelser direkte fra enkeltpersoner.

Personvernombudet opplever at kontaktinformasjonen er lett tilgjengelig og at personer som ønsker å ta kontakt lett finner frem. Det har imidlertid ikke vært et stort omfang av henvendelser om innsyn eller andre forespørsler i 2023, ukjent av hvilken årsak. De innsynshenvendelsene som er mottatt håndteres rutinemessig i linjen, og personvernombudet bidrar med informasjon og bistand etter behov.

Henvendelser gjennom UiBHjelp ved spørsmål om RETTE, for generelle henvendelser, og registrering av avvik og uønskede hendelser knyttet til personvern og informasjonssikkerhet, er fremdeles jevnt økende. Muligheten for kanalisering av saksbehandling og svar på brukerhenvendelser fra epost over til UiBHjelp-løsningen er en stor fordel, både for brukerne og for å dokumentere oppfølging av saker.

Som ovenfor nevnt ble det gjort et valg om å flytte informasjon relatert til etikk og personvern i forskning til en samlet nettside for forskningsetikk. Det har vært en prioritert oppgave å styrke opplæringen i forskningsetikk, herunder øke forståelsen av at personvernensyn i forskningsprosjekter er en del av den forskningsetiske vurderingen.

Det har vært et mål at nettsiden Personvernportalen skal videre bygges ut med temaet informasjonssikkerhet, og på sikt omdøpes til felles landingsside for informasjon om behandling av personopplysninger og informasjonssikkerhet. Dette er forhåpentligvis en oppgave som kan tas opp igjen i 2024.

5. AVVIKSHÅNDTERING

Personvernombudet skal etter anmodning gi råd ved spørsmål om brudd på personopplysningssikkerheten. Brudd på personopplysningssikkerheten er meldepliktig til Datatilsynet, med mindre bruddet sannsynligvis ikke vil medføre en risiko for fysiske personers rettigheter og friheter. Personvernombudet opplever at det er gode rutiner for å oppdage og håndtere informasjonssikkerhetsbrudd, og for å ta kontakt med personvernombudet for rådføring om brudd på informasjonssikkerhet medfører brudd på personopplysningssikkerheten. Det er etter personvernombudets vurdering likevel behov for økt kunnskap i organisasjonen om hva som utgjør et meldepliktig brudd på personopplysningssikkerheten, og sikkerhetshendelser, avvik og rutinebrudd som må vurderes i lys av institusjonens ansvar for risikovurdering, og som skal dokumenteres og følges opp internt for læring og forbedring. Det er viktig at avvik meldes, slik at de riktige vurderinger kan gjøres, og slik at berørte personer som har rett på informasjon, får den nødvendige informasjonen.

Ethvert brudd på personopplysningssikkerheten skal dokumenteres, enten det vurderes som meldepliktig eller ikke. Rapporten skal beskrive de faktiske forhold rundt bruddet, virkningene av det, og hvilke tiltak som er truffet for å utbedre det. Av to meldte avvik til Datatilsynet i 2023 ble ingen vurdert av Datatilsynet å ha en slik alvorlighetsgrad at det ble gitt sanksjoner per dags dato.

6. INTERNKONTROLL

Internkontroll med behandling av personopplysninger inngår som del av ledelsens årlige gjennomgang av informasjonssikkerhet og personvern. Årlig spørring til avdelingsledere danner grunnlaget for UiBs samlede rapportering om status for arbeidet med informasjonssikkerhet og personvern til Unit ved begynnelsen av hvert år.

Personvernombudet skal i henhold til personvernforordningen art 39 kontrollere den behandlingsansvarliges overholdelse av regelverket. Personvernombudet har deltatt i internkontrollrapportering og opplever at selv om det god oversikt over behandling av personopplysninger ved institusjonen er det fremdeles er stort behov for kunnskap om regelverket og rutiner.

En samlet fullstendig og oppdatert oversikt (behandlingsprotokoll etter GDPR art. 30) over hvilke personopplysninger som behandles og dataflyt, er en forutsetning for å sikre etterlevelse av regelverket og gjennomføre internkontroll. For dette formålet har UiB tatt i bruk løsningen Draftit.

7. RISIKOOMRÅDER

Risikoen knyttet til behandling av personopplysninger skal vurderes ut fra perspektivet til de registrerte og deres rettigheter og friheter, og ut fra et informasjonssikkerhetsperspektiv i lys av den behandlingsansvarliges plikter til å ivareta tilfredsstillende informasjonssikkerhet. Det er i lys av førstnevnte perspektiv at personvernombudets rolle og involvering særlig er viktig.

Ved vurdering av risikoen for at de registrertes rettigheter og grunnleggende friheter henspiller dette på det som er nedfelt i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, herunder retten til et privatliv, retten til åpenhet, retten til ikke å bli diskriminert m.v. Det er i lys av manglende sikring av de grunnleggende rettighetene at EU domstolen fant at det tidligere overføringsgrunnlaget til USA var ugyldig. Det er også i lys av de grunnleggende rettigheter og friheter at personvernkonsekvensvurderinger skal gjennomføres, hvor personvernombudet skal bidra ved vurderingen om risikoen er tilstrekkelig redusert. Behandling av personopplysninger basert på automatiserte avgjørelser, herunder på grunnlag av profilering, er noe som kan utfordre rettighetene, og er etter personvernforordningen ikke tillatt. Også etter den foreslåtte KI-forordningen vil KI-løsninger som innebærer uakseptabel risiko for de registrertes rettigheter og friheter ikke bli godkjent.

Det vises til de innledende kommentarene om at overføring av til virksomheter i USA som er selvsertifisert under EU-US Trans-Atlantic Data Privacy Framework (DPF) nå er omfattet av en adekvansbeslutning fra EU-kommisjonen. Det vil gjøre overføringer til sertifiserte amerikanske virksomheter for kommersielle formål mindre utfordrende. Presisering i veilederen fra EDPB og fra Datatilsynet har også gjort overføring generelt til USA noe enklere.

For overføring til virksomheter som ikke har sertifisert seg, og til andre tredjeland, må det fremdeles gjennomføres Transfer Impact Assessments (TIA) og vises til andre gyldige overføringsgrunnlag).. Metodikken med Transfer Impact Assessments (TIAs) er etter hvert blitt godt innarbeidet ved institusjonen, og oppleves som en nyttig sjekkliste for å dokumentere etterlevelse av personvernregelverket.

Ved overføring og utveksling av opplysninger til som finner sted f.eks i forbindelse med studentutveksling, vil andre overføringsgrunnlag være aktuelle, som bindende og håndhevbar avtaler. Det er nødvendig fremover å bidra til at sektoren kan utarbeide en omforent fremgangsmåte som ikke legger til grunn en uhensiktsmessig og unødvendig komplisert fremgangsmåte.

Ved utveksling av opplysninger mellom samarbeidsparter for formål knyttet til vitenskapelig forskning bør det skje gjennom bindende og håndhevbar avtaler mellom partene.

8. PERSONVERN I FORSKNINGSPROSJEKTER OG STUDENTOPPGAVER

UiBs løsning RETTE (Risiko og ETTERlevelse i forskning) skal sikre oversikt, ivareta dokumentasjonsplikt, avdekke risikoforhold og være et internkontrollverktøy for forsknings- og studentprosjekter. RETTE omfatter pr 21.02.2024 **3135 prosjekter**. De fleste prosjekter i RETTE er

egenregistrerte student- og forskningsprosjekter som bekreftes av prosjektansvarlig. I tillegg består RETTE av helseforskningsprosjekter importert fra REK via Cristin, og prosjekter vurdert av Sikts personverntjenester. Målet at RETTE skal gi en fullstendig oversikt over alle prosjekter der det behandles personopplysninger. RETTE skal også bidra til mer effektiv ressursbruk og ha en opplæringsfunksjon for forskere, studenter og administrasjonen. Antallet prosjekter som går via Sikt er redusert i takt med økningen i direkteregistrerte prosjekter i RETTE. Det kan ventes ytterligere reduksjon i bruken av Sikt sine tjenester etter hvert som rutinene for egenvurdering og egenregistrering er bedre kjent, samtidig som det defineres tydeligere hvilke typer behandlinger oppfyller kriteriene for rådføring med personvernombudet, og som kan gjennomføres internt med eget personvernombud.

Personvernombudet bruker mye tid på veiledning til ansatte og studenter om UiBs løsning og rutiner, hvordan behandling av personopplysninger skal dokumenteres, og hvilke prosjekter trenger utvidet rådføring med personvernombudet. Henvendelser behandles gjennom UiBhjelp og på telefon og epost, og direkte i møter.

RETTE er fremdeles under utvikling, og det gjenstår elementer av løsningen som ikke er satt i drift pr i dag. Målet var at i løpet av 2023 skulle neste fase av RETTE ut, bestående av systematisk oppfølging av med forskningsprosjekter der personopplysninger inngår, for å sikre at opplysninger er oppdaterte, korrekte og etterlever regelverket. Grunnet andre oppgaver er denne funksjonen ikke satt i gang, samtidig som det er identifisert et behov for videreutvikling av RETTE, både for å iverksette nevnte internkontrollfunksjon, og for å innarbeide sjekkpunkter for forskningsetiske krav. Sjekkpunkter for å kontrollere forskningsetiske krav er blant annet pekt på av Helsetilsynet i revisjon av helseforskningsprosjekter gjennomført i 2022.

De forskningsetiske retningslinjene for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH, desember 2021) avklarer skillet mellom det juridiske grunnlaget for behandling av personopplysninger i forskning etter personvernregelverket og det forskningsetiske samtykke til deltakelse i forskning, og bidrar på denne måten til å tydeliggjøre institusjonens ansvar for forskningsetikk i henhold til forskningsetikkloven. Personvernombudet er fremdeles av den oppfatning at rådføring om personvern i forskning som forskere i dag søker eksternt hos Sikt, i realiteten hører under institusjonens ansvar for å ivareta forskningsetikken, der vurdering av personvern hensyn inngår i en helhetlig forskningsetisk vurdering. Slik vurdering bør, etter personvernombudets oppfatning, ligge i den faglige linjen og håndteres internt ved institusjonen. Ved særlig behov for rådføring der rådføring er pålagt etter personopplysningsloven vil personvernombudet kunne gi råd. Dette vil typisk være ved behandling og gjenbruk av sensitive personopplysninger for å sikre at personvernprinsippene er oppfylt, herunder prinsippet om dataminimering. Gjennom å følge en systematisk fremgangsmåte internt ved institusjonen bør forskere kunne få hjelp til å identifisere potensielle etiske utfordringer ved behandling av personopplysninger i forskningsprosjekter/formål, fasilitere for etterlevelse av bestemmelser som skal ivareta personvern, sikre at nødvendige garantier for deltakernes integritet og velferd er ivaretatt, og bidra til at prinsippene om innebygd forskningsetikk («ethics by design») og innebygd personvern implementeres.

Det er personvernombudets vurdering at det er stort behov for intern opplæring av ansatte og forskere om forskningsetikk og personvern. Det er også behov for å utvikle veiledningsmateriell og maler for informasjonsskriv for UiB som er tilpasset ulike forskningsområder, og som på en riktig måte reflekterer gjeldende rett og universitetets policy for behandling av personopplysninger i forskning, og deltakelse i forskning som er basert på forskningsetiske normer og retningslinjer.

Arbeidet med å revidere rammeavtalen mellom UHR og Sikt for levering av personverntjenester i forskning ble påbegynt i 2022 og fortsatte utover i 2023. Personvernombudet ved UiB har deltatt i arbeidsgruppen sammen med personvernombudene ved NHH, NTNU, HVL og OsloMet. Arbeidet har tatt lenger tid enn forventet, av flere grunner. En hovedgrunn, i tillegg til stor arbeidsbyrde for den enkelte deltaker, har vært behovet for å vurdere avtalen i lys av de fire årene som har gått siden innføring av nytt personvernregelverk og om den oppfyller hensikten etter loven. Rådføring med Sikt er

støttetjeneste som kjøpes for å oppfylle en rådføringsplikt med internt personvernombud. Det har derfor vært nødvendig å se nærmere på hvilke vurderinger som inngår i rådføringsplikten og hva som faller utenfor, og er vurderinger som bør gjøres i den faglige linjen ved institusjonene. Det er ikke personvernombudet (eller Sikt) sin oppgave å gjennomføre en forskningsetisk vurdering. Arbeidsgruppen har derfor sett behovet for å se nærmere på jussen og innholdet i rådføringsplikten i personopplysningsloven (som åpner for å kunne kjøpe eksterne personverntjenester), hensikten bak bestemmelsen og forankringen i personvernforordningens bestemmelser.

Det har også vært pekt på behovet for å se betalingsmodellen i sammenheng med leveranse og innholdet i tjenesten, og integrere ytelser for tjenesten i samme kontrakt. Det er foreslått å erstatte dagens avtale med Statens standardkontrakt for bistand (SSA-B enkel), for en ryddigere beskrivelse av tjenester, innhold og pris, og arbeidsgruppen har fått tilslutning fra administrasjonsutvalget til UHR til denne fremgangsmåten.

Avtalen er sendt på høring i sektoren, og i skrivende stund har Sikt fått avtalen til gjennomsyn. Det gjelder å avklare en finansieringsmodell for de institusjonene som velger å inngå ny avtale.

9. VEILEDNING, SAMARBEID OG ERFARINGSUTVEKSLING EKSTERNT

Personvernombudet bidrar aktivt i det nasjonale nettverket for personvernombud i UH-sektoren, gjennom gruppediskusjoner og gjennom innlegg på nettverkssamlinger.

Personvernombudene ved UiB, HVL, Bergen kommune, Haraldsplass og Haukeland universitetssjukehus har fortsatt det lokale samarbeidet med korte digitale møte annenhver uke, der aktuelle problemstillinger tas opp. I tillegg til faglig utbytte, oppleves det nyttig å få en forståelse for ulike sider av saker der parter samarbeider, for eksempel utdanningsprosjekter og forskningsprosjekter som gjennomføres i skole- og helsetjenesten. I tillegg deltar personvernombudet i profesjonelle faglige nettverk, med deltakere fra privat og offentlig sektor, med formål læring og erfaringsutveksling. FHI har etablert et kontaktnettverk innen helseforskning og personvern, og personvernombudet ved UiB er invitert inn i dette nettverket.

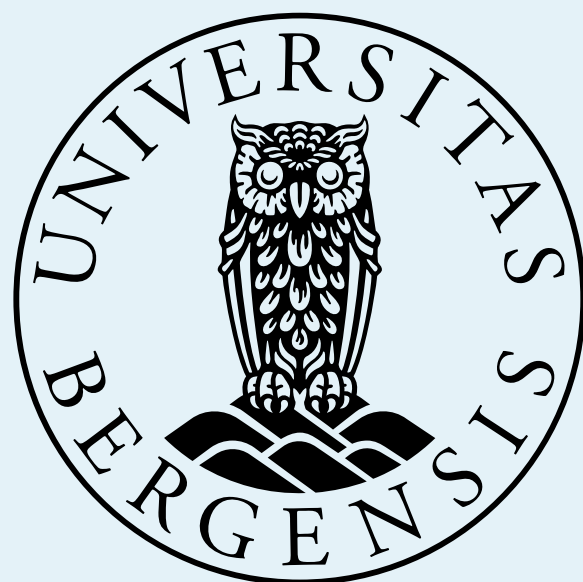
10. AKTUELT FREMOVER

Å følge med på rettsutviklingen, lovendringer og ny lovgivning er en sentral del av personvernombudets oppgaver, slik at personvernombudet kan gi relevante råd til den behandlingsansvarlige om etterlevelse av regelverket. Rettsavgjørelser, vedtak fra tilsynsmyndigheter og Personvernemnda må også gi føringer for arbeidet med personvern. Utviklingen innen kunstig intelligens (KI) bringer også nye utfordringer for personvernet, og personvernombudet vil følge rettsutviklingen, herunder implementeringen av AI Act i norsk rett.

11. OPPSUMMERING

Det er en grunnleggende forutsetning i personvernregelverket at det er den behandlingsansvarlige som har ansvaret for personvern og etterlevelse av personvernregelverket. Det er personvernombudets vurdering at arbeidet med personvern tas på alvor ved UiB. Som tidligere påpekt, mener personvernombudet at det er behov for kontinuerlig oppmerksomhet på kompetanseoppbygging i alle ledd i organisasjonen slik at vurderinger kan gjøres nærmest der beslutninger fattes. Det kan oppnås gjennom ulike opplæringstiltak, og ved å sikre at det er på plass tydelige veiledninger, rutiner og løsninger som gjør det enkelt å etterleve personvernregelverket i det daglige.

Det er personvernombudets vurdering og anbefaling at etterlevelse av personvernregelverket og vurdering av personvern hensyn i de ulike behandlingsaktiviteter i større grad bør følge en helhetlig og integrert strategi basert på formålet med behandlingen. For å oppnå dette målet er det viktig at personvern hensyn ikke vurderes som en atskilt separat oppgave som kan overlates til andre. Særlig for formål knyttet til vitenskapelig forskning og for utdanningsformål er det viktig at institusjonens ansvar for opplæring i forskningsetikk også omfatter vurdering av personvern hensyn, i tråd med ansvaret etter forskningsetikkloven. En slik helhetlig vurdering er også i tråd med ansvarlighetsprinsippet i personvernforordningen.

STUDENTOMBUDETS ÅRSRAPPORT 2023

UNIVERSITETET I BERGEN VED STUDENTOMBUD
KARSTEN OLAV AARESTRUP

FORORD	2
OM STUDENTOMBUDET.....	3
STUDENTOMBUDSORDNINGEN	3
MANDAT FOR STUDENTOMBUDET VED UIB	4
STUDENTOMBUDETS ARBEID I 2023	5
VEILEDNING OG MØTEVIRKSOMHET	5
INFORMASJONS- OG PRESENTASJONSVIRKSOMHET.....	6
STUDENTOMBUDENES NETTVERK	6
KONTAKTINFORMASJON	7
HENVENDELSER OG STATISTIKK.....	8
OM HENVENDELSER OG STATISTIKK FOR 2023.....	8
HENVENDELSER TIL STUDENTOMBUDET ÅR FOR ÅR.....	9
HENVENDELSER SORTERT ETTER FAKULTET.....	10
STOLPEDIAGRAM OVER ANTALL HENVENDELSER SORTERT ETTER FAKULTET	11
HENVENDELSER SORTERT ETTER KATEGORI	12
SEKTORDIAGRAM MED HENVENDELSER ETTER KATEGORI...	13
HENVENDELSER ETTER BEHANDLINGSMÅTE	14
SEKTORDIAGRAM MED HENVENDELSER ETTER BEHANDLINGSMÅTE	15
INNSPILL TIL UIB.....	16
REFLEKSJONER OG INNSPILL BASERT PÅ SAKER I 2023	16
SAMMENSATTE UTFORDRINGER SOM PÅVIRKER STUDIESITUASJON OG LÆRINGSMILJØ	16
STUDIEVEILEDNING	18
AKADEMISK UREDELIGHET FRA ANSATTE OVERFOR STUDENTER.....	19

FORORD

2023 har vært et travelt og givende år, med rekordmange henvendelser fra UiBs studenter. I denne rapporten ønsker jeg å gi et innblikk i studentombudets virksomhet, med en fremstilling av antall og type henvendelser som er behandlet i løpet av rapportperioden.

Det er viktig å merke seg at rapporten ikke er egnet til å gi et fullstendig bilde av UiBs saksbehandling og praksis. Rapporten er heller ikke en oversikt over antall klager eller antall kritikkverdige forhold, da den kun omhandler henvendelser til studentombudet.

I perioden fra 1. januar til 31. desember 2023 har studentombudet mottatt og fulgt opp 223 henvendelser fra studenter ved Universitet i Bergen (UiB), 102 henvendelser fra studenter ved Norges handelshøyskole (NHH) og 4 saker fra studenter ved Bergen arkitekthøgskole (BAS). Det er stor variasjon i den enkelte saks kompleksitet og omfang. Noen henvendelser kan løses gjennom en samtale, mens andre krever jevnlig oppfølging over flere uker og måneder.

Pågangen hos studentombudet har vært økende sammenlignet med fjoråret, og i enkelte perioder med mange henvendelser kan det være utfordrende å imøtekomme studentenes/ institusjonens ønskede tidspunkt for møter, bisitting og veiledning. Derfor er det svært gledelig at Universitetet i Bergen i skrivende stund styrker ombudsordningen med ett årsverk til, i samarbeid med BAS og NHH. Dette vil bidra til å sikre en mer robust ombudstjeneste og styrke det faglige miljøet, noe jeg tror vil gagne organisasjonene og alle dens studenter og ansatte.

I tillegg til en generell økning i henvendelser, har ombudet merket økt pågang fra studenter som sliter med egen psykisk helse. Noen studenter føler seg maktesløse og ute av stand til å navigere i hva de er pliktige til, har rett til og mulighet til som student ved UiB.

Det overordna inntrykket er at saksbehandlingen ved UiB er god og at det er godt å være student ved UiB. Det betyr likevel ikke at UiB ikke skal ta utfordringene som et mindretall av studentene kjenner på. I årsrapporten ønsker jeg med utgangspunkt i henvendelsene som kom i 2023 å rette et særskilt fokus på bevissthet omkring sammensatte utfordringer hos studenter som påvirker studiehverdagen, viktigheten av god og korrekt studieveiledning, samt studenters og ansattes rettigheter til egne vitenskapelige, litterære og kunstneriske verk.

Som studentombud er jeg glad for at UiB ser nytteverdien av å inkludere ombudet i arbeidet med kvalitet og forbedring. Jeg vil takke studenter, ansatte, studenttillitsvalgte og ombudskolleger for et godt samarbeid og gode diskusjoner gjennom 2023.

Bergen, 19. februar 2024

Karsten Olav Aarestrup

Studentombud

OM STUDENTOMBUDET

Studentombudsordningen

Studentombudsordningen ved UiB ble vedtatt i universitetsstyrets møte den 28. mai 2014. Fra og med den 17. august 2015 har studentene ved UiB hatt tilgang til et studentombud. Ombudsordningen ble senere lovfestet. Den 1. august 2019 trådte lovendringen i universitets- og høyskoleloven § 4-17 i kraft, som sier at styret skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud.

Studentombudet ved UiB er en uavhengig bistandstjeneste som har i oppgave å ivareta rettssikkerheten til studentene gjennom råd og veiledning. At studentombudet er en uavhengig bistandstjeneste kommer til syne organisatorisk ved at ombudet er plassert under HR-avdelingen. Dermed har studentombudet en uavhengig stilling i forhold til UiBs organisasjon, herunder samtlige fakulteter og institutter.

Studentombudet er et rådgivende organ og fatter ikke vedtak i enkeltsaker. Det er et grunnleggende prinsipp at studentombudet skal fungere på en måte som ikke fratrer andre ansvar og arbeidsoppgaver. Studentombudet skal være et supplement til øvrige systemer og rutiner for veiledning og oppfølging.

Studentombudet sin viktigste funksjon er å gi råd om rettigheter og plikter i saker som gjelder studentenes studiesituasjon. Studentombudet er ikke representant på vegne av eller for studentene i enkeltsaker, men gir uavhengig rådgivning og saksgjennomgang. Bistand kan innebære oppfølging overfor fakulteter eller institutter dersom det er behov for rettighetsavklaring eller det avdekkes saksbehandlingsfeil.

Ansatte har anledning til å ta kontakt med studentombudet om kritikkverdige forhold som gjelder studentene sin studiesituasjon, for veiledning om studentenes rettigheter og for veiledning om relevante regelverk i saksbehandlingen. All kontakt med studentombudet er underlagt taushetsplikt og henvendelser fra studenter og ansatte behandles konfidensielt.

UNIVERSITETS- OG HØYSKOLELOVEN § 4-17

§ 4-17. Studentombud

- (1) Styret skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud.
- (2) Studentombudet skal gi studenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Studentombudet kan ikke instrueres i sitt virke. Studentombudet har taushetsplikt, jf. forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og 13 g.
- (3) Departementet kan gi nærmere forskrift om studentombud.

Mandat for Studentombudet ved UiB

Det er Studentombudets oppgave å ivareta rettssikkerheten til studentene ved Universitetet i Bergen. Studentombudet skal være en uavhengig bistandsperson som skal gi studentene råd og hjelp der de har tatt opp eller vurderer å ta opp forhold knyttet til sin studiesituasjon.

Studentombudet skal påse at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling, og at studentenes rettigheter blir ivaretatt. Studentombudet skal aktivt informere om sin funksjon til UiBs studenter, og bidra til å gi nødvendig opplæring til studenttillitsvalgte om studentenes rettigheter og plikter. Studentombudet skal bidra til at saker kan løses nærmest der de oppstår; dvs. på laveste mulige nivå i organisasjonen. Ombudet har selv ikke myndighet til å avgjøre saker, og er heller ikke klage- eller ankeinstans for saker som er behandlet og avgjort av andre enheter eller beslutningsorganer ved UiB.

Studentombudet skal årlig rapportere om sin virksomhet til rektor. Denne skal legges fram for Universitetsstyret som orienteringssak. Rektor orienteres fortløpende om spesielt alvorlige saker, eller saker som er av prinsipiell betydning. Studentombudet kan på eget initiativ også fremme slike saker direkte for Universitetsstyret.

Studentombudet skal selv avgjøre om hun/han kan bistå en student i en sak eller ikke. Det skal alltid gis en begrunnelse når ombudet avslår å bistå i en sak, og avslaget kan ikke påklages. Dersom studentombudet ikke selv kan bistå i en sak, skal ombudet henvise studenten videre til rette instans.

Studentombudet har bare innsyn i den enkelte saks dokumenter i den grad studenten det gjelder har gitt samtykke til innsyn. Studentombudet har taushetsplikt etter forvaltningslovens § 13 om alle forhold hun/han blir kjent med gjennom sitt virke. Verken studenter eller noe organ ved universitetet har innsynsrett i studentombudets saker. UiB skal gi Studentombudet innsyn i de opplysninger som er nødvendig for at Studentombudet kan utføre sine oppgaver etter universitets- og høyskoleloven.

Både studenter og ansatte skal kunne varsle studentombudet om kritikkverdige forhold knyttet til studiesituasjonen ved UiB. Det skal kunne varsles konfidensielt dersom det bes om det.

Studentombudet er organisatorisk plassert under HR-avdelingen. Det betyr at studentombudet har en uavhengig stilling i forhold til UiBs organisasjon.

Studentombudet har ikke instruksjonsmyndighet overfor enhetene ved UiB.

Det er kun universitetsstyret som kan treffe beslutninger om eventuell innskrenkning eller nedleggelse av studentombudets mandat.¹

¹ Mandat | Studentombudet | UiB

Studentombudets arbeid i 2023

Studentombudet har i 2023 mottatt 223 henvendelser fra UiBs studenter.

Studentombudet utfører sitt arbeid med utgangspunkt i uhl. § 4-17 og mandatet som universitetsstyret ved UiB har fastsatt. Studentombudet utfører ellers vervet selvstendig og uavhengig av UiB.

En naturlig følge av ombudets mandat, er at saker også tas opp på eget initiativ, det vil si uavhengig av enkeltsaker. Studentombudet kan likevel få informasjon om feil via enkeltsaker. Saker som ombudet tar opp på eget initiativ kan eksempelvis omhandle saksbehandlingsfeil, svakheter i rutiner, mangel på rutiner eller regler, manglende samsvar mellom lokale og sentrale regler, samt systemfeil.

Studentombudet har som formål å bidra til rettferdighet, men ikke fordel, for studenter som tar kontakt. Målet er å sette studenter som tar kontakt med studentombudet i stand til å ivareta sine interesser på en god og forsvarlig måte. Primæroppgaven er å bidra til at studentenes rettssikkerhet blir ivaretatt ved å gi studenter veiledning i saker knyttet til deres studiesituasjon, samt arbeide for at studenter ikke skal utsettes for urett.

Arbeidet som studentombud er allsidig og omfatter alt fra rådgivning og veiledning av studenter, deltakelse på kurs og konferanser, foredragsvirksomhet, møter og besøk til aktuelle institusjoner ved Universitetet i Bergen.

Studentombudet mottar henvendelser fra studenter, og avgjør om henvendelsen eller forespørselen er innenfor ordningen. Dersom henvendelsen ikke er innenfor ordningen, vil vedkommende student få hjelp til å finne veien videre til rett sted.

Studentombudet er et gratis lavterskeltilbud, og det er helt uforpliktende for studenter å ta kontakt. Alle henvendelser behandles konfidensielt og studentombudet har taushetsplikt.

Veiledning og møtevirksomhet

I ombudets håndtering av henvendelser er det stor variasjon i hva som blir gjort, og hvor mye studentombudet involveres. Noen studenter ønsker at studentombudet blir med som en observatør og støttespiller i møte med institusjonen, mens andre foretrekker å rådføre seg med ombudet uten at dette blir tatt opp i studentens møte med universitetet. Flere studenter tar også kontakt med ombudet for gjennomlesning av skriftlige tilbakemeldinger eller klager.

Mye av studentombudets arbeid i 2023 har bestått i å gi råd og veiledning. Henvendelsene kommer til ombudet først og fremst via telefon, tekstmelding, besøk på kontoret eller e-post.

En stor andel studenter som tok kontakt med ombudet i 2023 ønsket en uavhengig person å diskutere sin sak eller opplevelse med. Det er alltid opp til studenten selv i hvilken grad ombudet involveres og om saken tas videre.

Ut over samtaler og veiledning med studenter, deltar ombudet i ulike utvalgsmøter, blant annet som fast observatør i Arbeidsmiljøutvalget (AMU) og Læringsmiljøutvalget (LMU).

Informasjons- og presentasjonsvirksomhet

Studentombudet skal i tråd med sitt mandat informere om sin funksjon til UiBs studenter og bidra til å gi nødvendig opplæring til studenttillitsvalgte om studentenes rettigheter og plikter.

Studentombudet har holdt presentasjon for Studentparlamentet både vårsemesteret og høstsemesteret 2023. Videre har ombudet deltatt med presentasjoner og innlegg på ulike kurs for studenttillitsvalgte. Ombudet har også bidratt på temasamling om universell utforming vært med på debatt i egget om rettighetene til studenter med funksjonsnedsettelse og kronisk sykdom.

For å sikre at studentombudet er kjent for flest mulig studenter er det også en forutsetning at UiBs ansatte har god kjennskap til ombudets funksjon og rolle. På den måten kan ansatte videreformidle informasjon til studenter om ombudet i saker der det er hensiktsmessig.

Studentombudet har i 2023 drevet med utstrakt informasjons- og presentasjonsvirksomhet på ulike arenaer internt på UiB, med alt fra stand, foredrag, panelsamtaler, frokostmøter med studiekonsulenter, samt bidrag i ulike kursmoduler som KUSK for å nevne noe.

Bildene over viser studentombud Karsten Olav Aarestrup ved to ulike anledninger, der ombudet bidrar med faglige innlegg for ansatte ved UiB.

Studentombudenes nettverk

Studentombudet er del av et nasjonalt, skandinavisk og europeisk nettverk for studentombud. Gjennom deltakelse i ombudsnettverkene har vi hatt gode faglige diskusjoner, god dialog og verdifull erfaringsutveksling. Dette bidrar til å styrke ombudets kompetanse og kvalitet på ombudstjenesten til studentene ved UiB.

Det nasjonale nettverket for studentombud i Norge avholder jevnlig nettverkssamlinger med faglig innhold.

Høsten 2023 var studentombudet ved UiB vertskap for nasjonalt nettverkstreff på hjemmebane i Bergen. Det ble satt sammen et variert og spennende program med både eksterne bidragsytere, interne innlegg, faglige diskusjoner og hyggelige møtepunkter. I tillegg til nettverkssamlinger arrangeres det digitale temabaserte møter. Slike kontaktflater er både nyttige og viktige for faglig utvikling og harmonisering av praksis.

Bildet viser noen av studentombudene i Norge som deltok på den nasjonale nettverkskonferansen høsten 2023, der studentombudet ved UiB var vertskap.

Kontaktinformasjon

Informasjon om Studentombudet finnes på studentombudets [hjemmeside](#).

Studentombudet har kontor i Parkveien 1 på Studentsenteret i etasje 2+, kontor 214.

På grunn av at det tidvis er stor pågang, må avtaler gjøres på forhånd per telefon eller e-post:

- E-post: so@uib.no
- Telefon: (+47) 482 86 130

HENVENDELSER OG STATISTIKK

Om henvendelser og statistikk for 2023

Dette kapitlet inneholder statistikk og oversikt over henvendelser studentombudet har mottatt i perioden fra 01.01.23 til og med 31.12.23. For rapporteringsperioden har studentombudet mottatt totalt 223 henvendelser. I tillegg mottok studentombudet 18 henvendelser som falt utenfor ordningen og ble vist videre til andre instanser.

Det vil bli redegjort for hvordan henvendelsene fordeler seg år for år, fra fakultet til fakultet, hvilke kategorier henvendelsene faller innenfor og hvordan de er behandlet av ombudet. Henvendelsene er ikke fordelt instituttvis eller per studieprogram av hensyn til personvern.

Studentombudet ser det nødvendig å presisere at statistikken er en redegjørelse av mottatte henvendelser. Det er ikke hensiktsmessig eller mulig å trekke noen konklusjon om den helhetlige tilstanden ved UiB eller på de ulike fakultetene med bakgrunn i statistikken som presenteres. Imidlertid kan statistikken ha verdi som et supplement til overordnede undersøkelser. Gjentakende tilbakemeldinger fra studenter på samme fakultet, eventuelt institutt eller studieprogram adresseres særskilt.

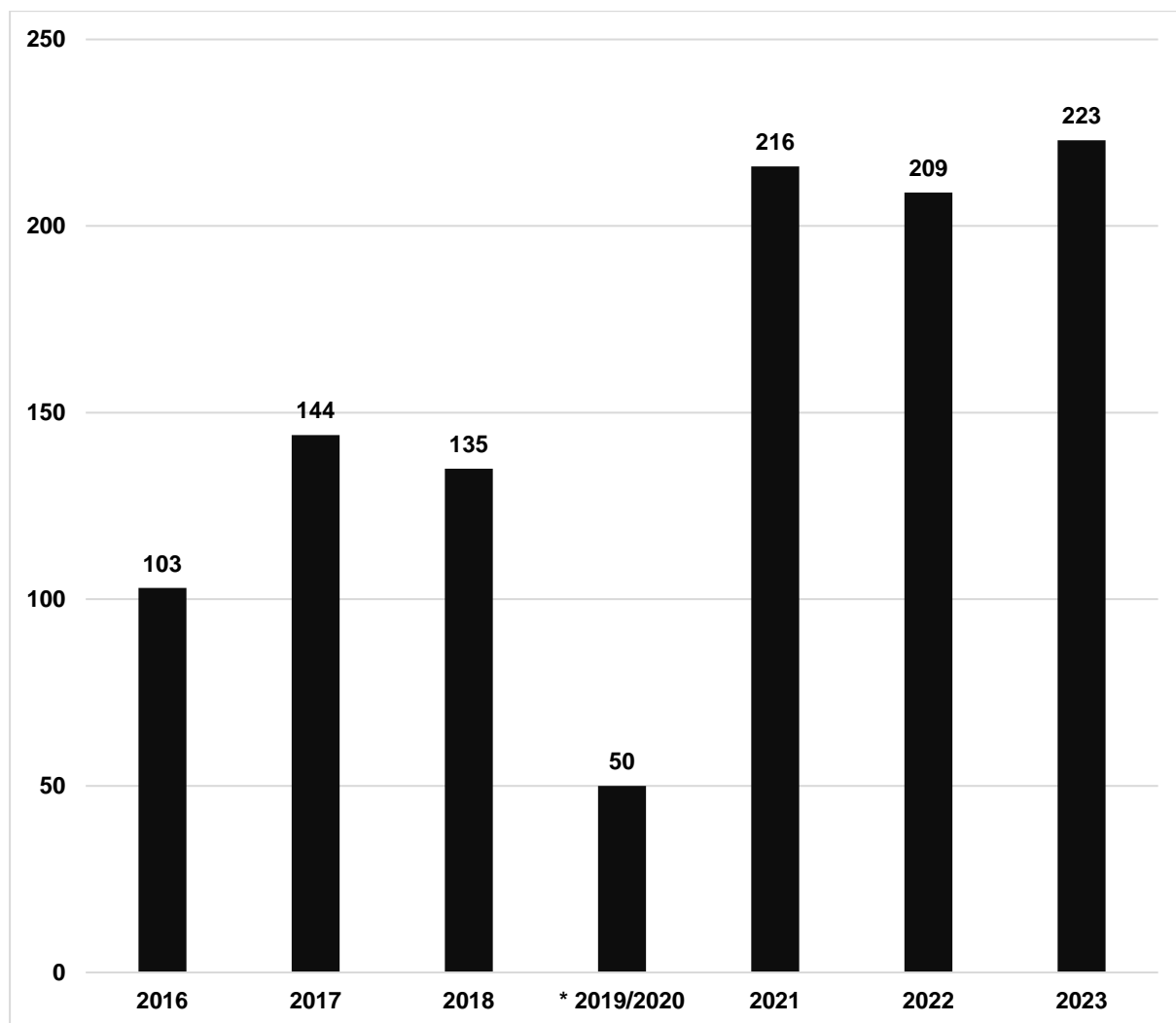
I rapporten brukes følgende forkortelser for de ulike fakultetene:

Navn på fakultet	Forkortelse
Fakultet for kunst, musikk og design	KMD
Det humanistiske fakultet	HF
Det juridiske fakultet	JUS
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	MN
Det medisinske fakultet	MED
Det psykologiske fakultet	PSYK
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	SV

Henvendelser til studentombudet år for år

Under følger en oversikt over det totale antallet henvendelser studentombudet ved UiB har mottatt år for år. Det er mottatt et stabilt høyt antall henvendelser i 2023, sammenlignet med året før.

Henvendelser som gjelder informasjon om ombudsordningen, faller utenfor ombudets mandat eller som er sendt feil, er ikke tatt med i beregningen av antall henvendelser. Det samme gjelder spørsmål som stilles i forbindelse med opplæring, kurs, stand eller lignende.

Figur 1. Figuren viser et stolpediagram med oversikt over antall henvendelser studentombudet har mottatt fordelt per år: 2016 (103), 2017 (144), 2018 (135), *skoleåret 2019/2020 (50), 2021 (216), 2022 (209) og 2023 (223). *Tallmaterialet for 2019 og 2020 gir ikke et fullstendig bilde over antallet henvendelser grunnet ulike og ufullstendig statistikkføring grunnet overlappingsperiode med ulike studentombud.

Henvendelser sortert etter fakultet

Det er registrert saker fra studenter ved alle fakultetene i perioden det rapporteres for. Når studentene kontakter studentombudet blir spørsmål om fakultetstilhørighet som regel en naturlig del av samtalen. Henvendelser blir knyttet til hvilket fakultet studenten tilhører. Dersom studenten hører til flere fakulteter, føres henvendelsen til fakultetet saken knytter seg til.

Studentombudet ber ikke om bekreftelse på studentstatus, og spør ikke aktivt etter informasjon om fakultetstilhørighet med mindre det er relevant for saken. Dette for å ivareta studentens anonymitet, og for å gjøre kontakten med ombudet enkel og ubyråkratisk, i tråd med at ombudsordningen er et lavterskeltilbud. Det er ikke noen forutsetning for å få bistand at studentene opplyser om fakultetstilhørighet. Som det kommer frem av statistikken, ønsker en del studenter å være anonyme. Derfor er ikke alltid fakultetstilhørigheten kjent.

Studentombudet erfarer at det i noen saker er ansatte, venner eller foresatte som tar kontakt med studentombudet, enten for å være et anonymiserende mellomledd på vegne av en student eller som ledd i at de ønsker råd og hjelp om hvordan de selv skal håndtere en sak som gjelder en student ved UiB.

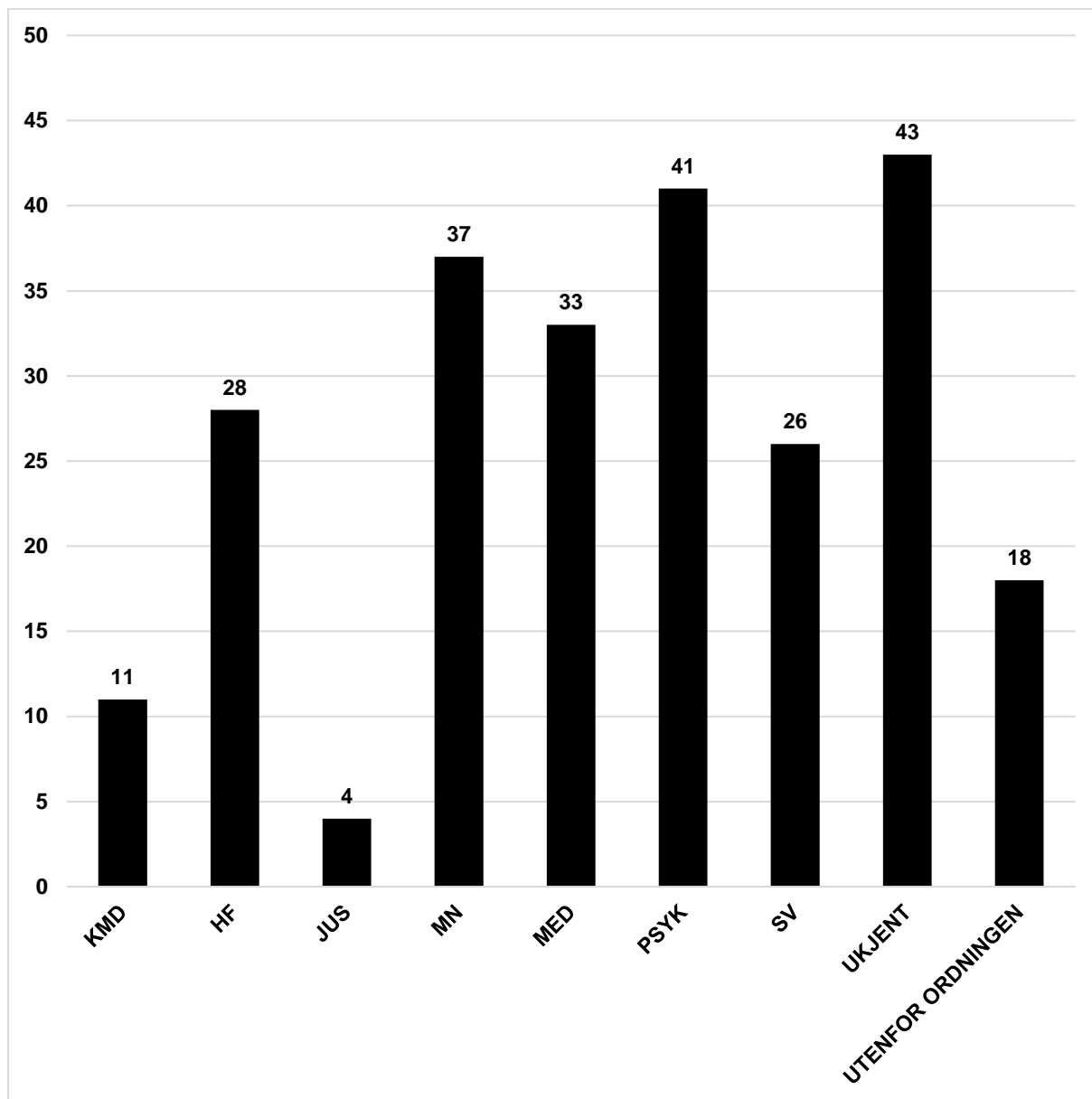
Registrerte studenter ved UiBs fakulteter høsten 2023

Fakultetsnavn	Antall studenter totalt
Det humanistiske fakultet	3924
Det juridiske fakultet	2409
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	3841
Det medisinske fakultet	2193
Det psykologiske fakultet	2525
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	4330
Fakultet for kunst, musikk og design	706
Sentraladministrasjonen	187
UiB (uspesifisert underenhet)	3
Sum	20120

Figur 2. Tabell over antall registrerte studenter ved UiBs fakulteter per 19.10.2023.²

² [Studenter | Tal og fakta om UiB | UiB](#)

Stolpediagram over antall henvendelser sortert etter fakultet

Figur 3. Figuren viser et stolpediagram med oversikt over antall henvendelser studentombudet har mottatt fordelt per fakultet i 2023: KMD (11), HF (28), JUS (4), MN (37), MED (33), PSYK (41), SV (26), UKJENT (43), UTENFOR ORDNINGEN (18)

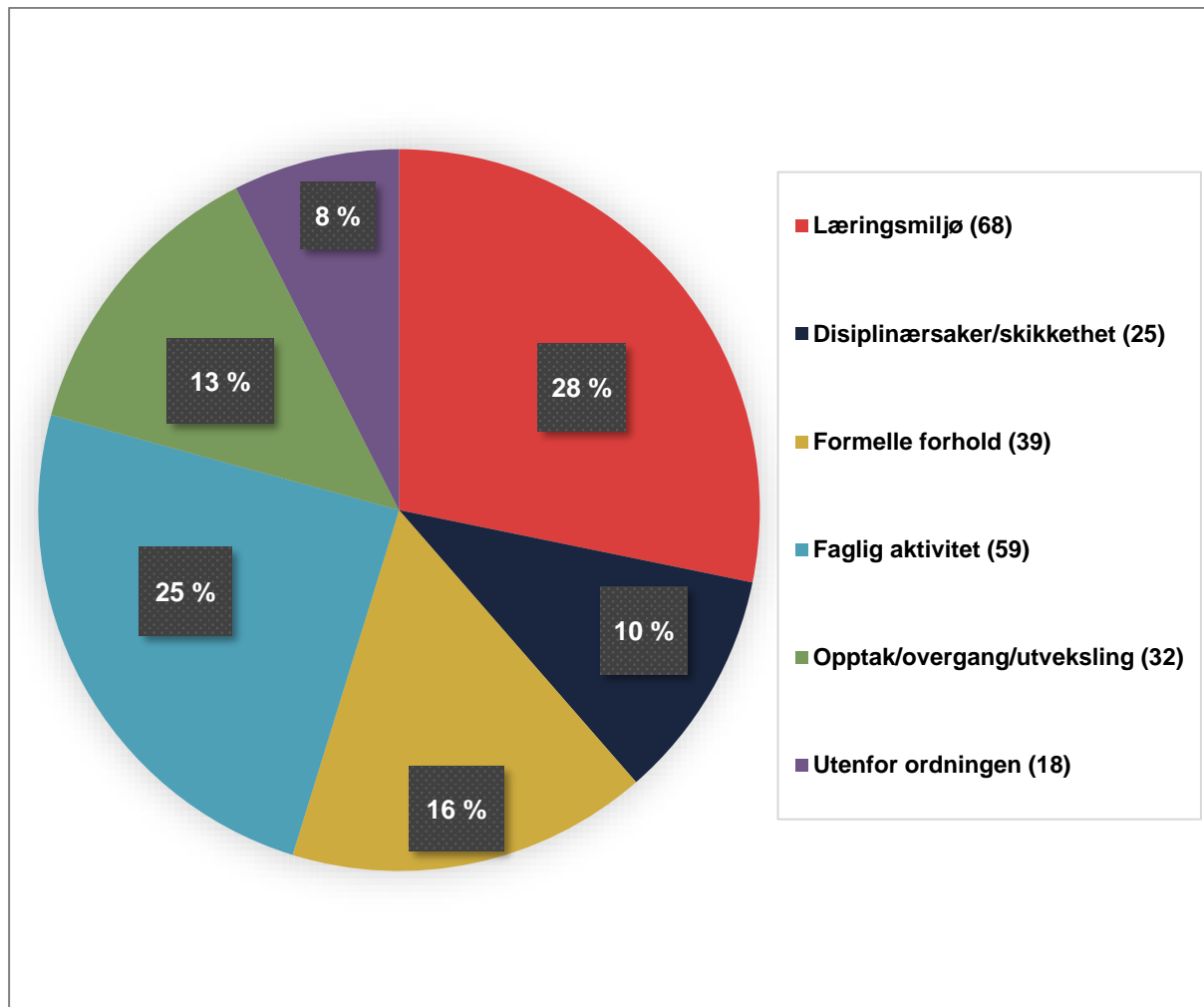
Henvendelser sortert etter kategori

Henvendelser til studentombudet blir plassert i én hovedkategori.

Hver hovedkategori har underkategorier. Selv om en henvendelse ofte kan plasseres i flere kategorier, gjør studentombudet en vurdering av hva som er hovedinnholdet i henvendelsen og plasserer den i en av de følgende kategoriene. I noen få saker har det vært hensiktsmessig å registrere en henvendelse som to henvendelser. Årsaken til dette er at studenten presenterer to helt forskjellige problemstillinger som ikke har sammenheng med hverandre.

Hovedkategori	Tilhørende underkategori
Læringsmiljø	Adferd/ opptreden, fysisk læringsmiljø, tilrettelegging og psykisk/ psykososialt læringsmiljø
Disiplinærsaker/ skikkethet	Mistanke om fusk, skikkavurdering, merknad på politiattest og andre saker om med mulig utestengelse/ bortvisning
Formelle forhold	Studieprogresjon, permisjon, dispensasjoner fra antall eksamensforsøk, semesterregistrering, semesteravgift, personvern, vitnemål og andre bekreftelser
Faglig aktivitet	Undervisning, pensum, eksamen, inkludert adgang, gjennomføring, begrunnelse, sensur og klagesensur, veiledning
Opptak/ overgang/ utveksling	Masteropptak, overgang til ny studieordning, utveksling, opprykk/ fritak fra/ innpassing av emner, andre opptak
Utenfor ordningen	Husleierett, arbeidsrett, samboer/ ekteskapsrett, lånekassen, forbrukerkjøp, annet

Sektordiagram med henvendelser etter kategori

Figur 4. Figuren viser et sektordiagram med en prosentvis fremstilling av saker fordelt på følgende ulike kategorier: Læringsmiljø (68 saker/28%), Disiplinærsaker/skikkethet (25 saker/10%), Formelle forhold (39 saker/16 %), Faglig aktivitet (59 saker/25%), Opptak/overgang/utveksling (32 saker/13 %), Utenfor ordningen (18 henvendelser/8%).

Henvendelser etter behandlingsmåte

Studentombudet følger opp alle mottatte henvendelser. Henvendelsene kommer til ombudet via ulike kanaler. Flesteparten av henvendelsene i rapportperioden har kommet via e-post og telefon.

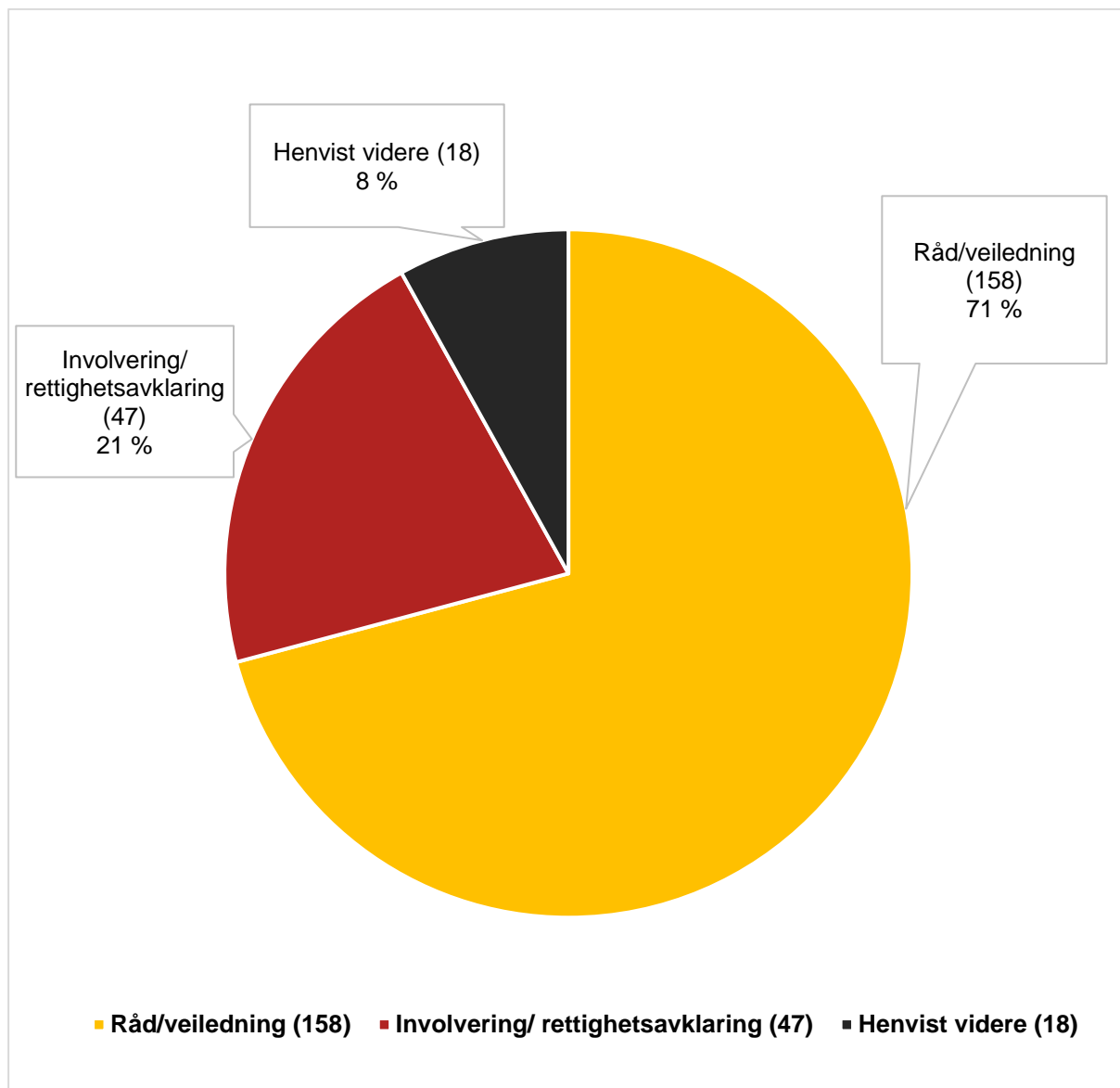
Noen henvendelser lar seg besvare med én e-post eller telefonsamtale, mens andre henvendelser krever mer tid, undersøkelser, oppfølging og involvering. Det er varierende hvor lenge studenter har behov for bistand, og/eller hvor tidkrevende det er å finne en løsning i dialog med vedkommende enhet. Henvendelsene varierer i omfang og kompleksitet.

Studentombudet har som utgangspunkt å gi studentene tilstrekkelig med råd og veiledning til at de løser saken på egen hånd. I visse tilfeller hvor studenten ikke kommer videre med saken overfor sitt fakultet/institutt – hvor relevante forhold fremdeles står ubesvart – kan ombudet etter samtykke fra studenten ta direkte kontakt med saksbehandler.

Studentombudets behandling og oppfølging av studenthenvendelsene kan overordnet kategoriseres på tre måter:

1. Studenten gis alminnelig råd og veiledning. Studenten settes i stand til å forstå sine rettigheter og plikter etter gjeldende regelverk, og hvilke handlingsalternativer som finnes innenfor handlingsrommet. Studentombudet bidrar med hjelp til selvhjelp, og tar utgangspunkt i at alle studenter har ressurser som kan aktiveres og mobiliseres når den enkelte møter utfordringer som gjør studiehverdagen og livet vanskelig.
2. Studentombudet involveres og følger opp saken overfor den aktuelle enhet på UiB etter samtykke fra studenten.
3. Studenten henvises videre til rette instans dersom henvendelsen faller utenfor studentombudets mandat.

Sektordiagram med henvendelser etter behandlingsmåte

Figur 5. Figuren viser et sektordiagram med en prosentvis fremstilling av saker etter behandlingsmåte. Følgende kategorier beskriver behandlingsmåten: Råd/veiledning (158 saker som utgjør 71 %). Involvering/rettighetsavklaring (47 saker som utgjør 21 %). Henvist videre (18 henvendelser som utgjør 8 %).

INNSPILL TIL UIB

Refleksjoner og innspill basert på saker i 2023

Det overordna inntrykket ved UiB er at saksbehandlingen er forsvarlig og at det er godt å være student ved UiB. I rapporten for 2022 ble det vist til eksempler og anbefalinger knyttet til følgende tematikk:

- Tilrettelegging i undervisnings- og vurderingssituasjoner
- Akademisk redelighet
- Begrunnelse for karaktervedtak
- Prosedyre for sensur ved mistanke om fusk

Tematikk som er adressert i tidligere årsrapporter er fremdeles relevant. Studentombudet sin oppfatning er at løpende innspill og innspill i årsrapporter tas på alvor og følges opp, samt at UiB jobber systematisk med kvalitet og forbedring.

I denne årsrapporten ønsker studentombudet med utgangspunkt i henvendelsene som kom i 2023 å rette et særskilt søkelys på sammensatte utfordringer hos studenter som kan påvirke studiehverdagen, viktigheten av god studieveiledning, samt studenters og ansattes rettigheter til egne vitenskapelige, litterære og kunstneriske verk.

Sammensatte utfordringer som påvirker studiesituasjon og læringsmiljø

En del studenter som kontaktet studentombudet i 2023 strever med sammensatte utfordringer, som i stor grad virker inn på deres evne og muligheter til å studere og følge normert studieprogresjon.

I en del tilfeller møter studentombudet studenter som strever med overgangen fra å bo hjemme til å klare seg selv som voksen student på universitetet, med alt det innebærer av forpliktelser og administrative gjøremål. Videre er mitt inntrykk at ulike studierelaterte utfordringer og sprik i den byråkratiske kompetansen er særlig fremtredende blant en del internasjonale studenter. Mange finner det utfordrende å navigere i hva de er pliktige til, har rett til og mulighet til når de er studenter i Norge og ved UiB.

Som studentombud ser jeg at det er viktig at informasjonen som gis er tilgjengelig på både norsk og engelsk. Jeg mener det er viktig at UiB prioriterer å oversette UiBs studieforskrift til engelsk, både for å sikre likebehandling, forutberegnelighet for internasjonale studenter og ansatte, samt styrke UiBs profil som et internasjonalt forskningsintensivt breddeuniversitet.

Ut over selve overgangen fra elev til student, variasjon i språk og ulik byråkratisk kompetanse hos en del studenter, kan helserelaterte faktorer og underliggende diagnoser skape utfordringer i studiehverdagen for både studenten selv, medstudenter og ansatte. Eksempelvis kan nedsatt syn og hørsel, ADHD, dysleksi, autismespekterdiversitet, depresjon, panikkanfall, angstlidelser eller alkohol- og stoffbrukslidelser forsterke og skape både forutsette og uforutsette utfordringer og problemer i studieløpet.

Studentombudet opplever en økt pågang fra studenter med behov for veiledning og hjelp i studierelaterte saker, som i en del tilfeller også henger tett sammen med studentens psykiske helsesituasjon.³

I saker der studenten har helserelaterte og sammensatte utfordringer som også påvirker studiehverdagen, er det ikke alltid så mye treffende hjelp å få fra utdanningsinstitusjonen. Per i dag finnes det ikke noe godt apparat for dette, til tross individuell tilrettelegging så langt det lar seg gjøre og ulike tilbud fra Sammen. Min oppfatning er at dette er tilfelle for hele sektoren, og at i noen tilfeller faller studenten mellom to stoler.

En del studenter forteller om følelsen av å være en «kasteball i systemet», med strenge krav til dokumentasjon og henvisninger til ulike instanser innen helsevesenet, spesialisthelsetjenesten og NAV, som igjen viser studenten tilbake til UiB og tilretteleggingsplikten som følger av uhl. §§ 4-3 bokstav c og d.

I tilfeller der det er uklart hvem som har ansvaret for oppfølging av studenten, er ombudets oppfatning at det ofte resulterer i fortvilelse ikke bare hos studenten selv, men også for både de faglige og administrativt ansatte i møte med disse studentene, ettersom det ikke er deres kompetanseområde eller arbeidsfelt, og de blir i tvil om hvordan de skal håndtere situasjonen.

I enkelte tilfeller blir frustrasjonen studentene opplever – eksempelvis følelsen av ikke å bli forstått eller å være en «kasteball i systemet» – så stressende og belastende for dem at det blir livskriser ut av det. Av og til er det ansatte som kontakter studentombudet fordi de opplever det som belastende at man ikke kan hjelpe studenten på tilfredsstillende måter, uten å gå utenfor sine arbeidsoppgaver og ansvarsfelt.

Terskelen for å få hjelp fra NAV er høy. Mitt inntrykk er at en rekke gode tiltak i regi av UiB og Sammen – som eksempelvis erfaringsgruppe for UiB-studenter med autisme og personlig studieassistent til studenter med ulike tilretteleggingsbehov (som ikke kvalifiserer til utdanningsstøtte fra NAV) bidrar til å redusere barrierer i studiehverdagen og er med på å styrke læringsmiljøet ved UiB.

³ [Psykiske lidelser er vanlig blant norske studenter - FHI](#)

Som studentombud ser jeg viktigheten av at alle fakulteter og institutter har tid og ressurser til å svare ut spørsmål studenten har og eventuelt veilede studenten til rett instans for nødvendig hjelp og oppfølging tilpasset den enkeltes situasjon. Tid for den enkelte studiekonsulent og veileder er essensielt for å sikre studentene tilgang til god studieveiledning, som igjen skaper trygghet og forutsigbarhet i studiehverdagen.

Videre ser jeg at det i noen sakstyper kan være behov for tydeliggjøring av hvilket ansvar UiB og den enkelte ansatte har overfor studenter som sliter i studiehverdagen og med gjennomføring av sitt studieløp, der utfordringene hovedsakelig er helserelaterte.

Studieveiledning

UiB er ikke bare en utdanningsinstitusjon, men også et forvaltningsorgan. Forvaltningsloven § 11 første avsnitt slår fast at forvaltningen har en alminnelig veiledningsplikt innenfor sitt saksområde. Veiledningsplikten bidrar til å ivareta den enkelte students rettssikkerhet, samt fremme en god og effektiv forvaltning.

Studieveiledere og studiekonsulenter har mye kunnskap om de ulike studieprogrammene, mulige fagkombinasjoner, utveksling, tilrettelegging og mye mer. Denne kunnskapen er svært viktig og etterspurt av studenter ved UiB.

Det overordna inntrykket er at studieveiledningen ved UiB er bra, men studentombudet har i 2023 mottatt henvendelser fra studenter ved ulike fakulteter knyttet til at studenten har fått feil informasjon i kontakt med instituttet eller fakultetet.

I noen tilfeller har uriktig informasjon knyttet til eksempelvis innpass av fag eller tilrettelegging fått alvorlige konsekvenser for den enkelte student. I ytterste konsekvens resulterer feil informasjon og mangelfull studieveiledning til forsinkelser i studieløpet, som kunne vært unngått med korrekt informasjon.

Effektiv, god og korrekt veiledning og rådgivning er svært viktig. I motsetning til generell informasjon, retter veiledning seg mot den enkelte student og er saks- eller situasjonsbestemt. Rådgivning er enda mer spesifikt rettet mot den enkelte student og innebærer konkrete anbefalinger om hvordan man bør forholde seg for best å ivareta sine interesser.

Tilstrekkelig informasjon og riktig informasjon i veiledingssituasjoner er en forutsetning for at studenten skal kunne ivareta sine grunnleggende interesser. UiB har allerede gode tiltak for kompetansebygging gjennom kompetanseutviklingsprogrammet for studiekonsulenter (KUSK), men anbefaler videre fokus på kvalitet i studieveiledning for å forebygge alvorlige feil.

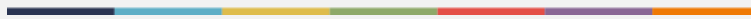
Akademisk uredelighet fra ansatte overfor studenter

I 2023 har studentombudet mottatt henvendelser fra studenter som kan vise til at vitenskapelig ansatte har benyttet deler av studenters arbeid og verk, uten at studenten ble kreditert eller det forelå avtale eller enighet om tillatt bruk.

I Universitetet i Bergen sitt reglement om håndtering av ansattes rettigheter til forsknings- og arbeidsresultater er det uttrykkelig slått fast at studenter og ansatte som hovedregel eier rettigheter til egne vitenskapelige, litterære og kunstneriske verk.

Utgangspunktet er at studenter eier de resultatene de frembringer som del av studier eller studieopphold ved universitetet dersom ikke annet er avtalt. Dette gjelder for eksempel masteroppgaver, vitenskapelige artikler, doktorgradsavhandlinger og kunstneriske verk og produksjoner.

Gjennom 2023 har det vært mye fokus på fusk og akademisk redelighet. I all hovedsak har fokuset rettet seg mot studentene. Likevel er det også viktig å minne om at kravene til akademisk redelighet også gjelder for alle vitenskapelig ansatte.

www.uib.no/so

BESLUTNINGSNOTAT

Referanse

2023/15519-ARJE

Dato

01.11.2023

Beslutningsnotat - Endring i karakterkrav for opptak til masterprogram ved Det humanistiske fakultet og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Kravet for opptak til toårige masterprogram ved UiB er fastsett i forskrift om opptak til Universitetet i Bergen. Forskrifta er vedteken av styret, men rektor kan på fullmakt vedta unntak for ein tidsavgrensa periode.

Dette vedtaket inneber ei prøveordning der minstekravet om karakter C for opptak til toårige masterprogram ved Det humanistiske fakultet og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet skal forståast som eit vekta gjennomsnitt på 2,5 i talkarakter i staden for ordninga i forskrifta, som er 3,0. Unntaket gjeld vår opptaket, med studiestart i januar 2024.

Bakgrunn

Det generelle karakterkravet for opptak til master er karakteren C, forstått som karaktersnitt 3,00, sjå [forskrift om opptak til Universitetet i Bergen § 2-3 \(3\) bokstav e](#). Det vanlege minstekravet for sektoren, inkludert BOTT-institusjonane, er karakteren C, forstått som 2,50. Dette inneber at mange studentar kan takast opp på masterprogram ved andre institusjonar, men ikkje ved UiB.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet fekk 1. juni mellombels unntak for eit av sine masterprogram, [Master i meteorologi og oseanografi](#), slik at minstekravet vart 2,50. På bakgrunn av erfaringane ved opptaket i meteorologi og oseanografi har fakultetet no bede om eit generelt unntak for karakterkravet for alle sine studieprogram (ref. 23/13912), og viser til at dette er normalt ved andre utdanningsinstitusjonar. Eit slikt unntak er heimla i forskrift om opptak til Universitetet i Bergen § 1-2. Unntaket vil føre til at fakultetet utdannar fleire studentar på masternivå, og er støtta av Studieavdelinga.

Det humanistiske fakultet fekk innvilga søknad om unntak frå dette kravet for alle sine masterprogram i 2019 (ref. 2019/24190-MOV), med verknad frå opptaksåret 2020 og ei lengde på tre år. Fakultetet ønsker å halde på dette unntaket.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ephorte

Universitetsledelsen
Telefon 55 58 20 00
Telefaks 55 58 96 43
post@uib.no

Postadresse
Postboks 7800
5020 Bergen

Besøksadresse
Nygårdsgaten 5
Bergen

Saksbehandler
Arild Fauskanger Jenssen
55584427

Samstundes vil slike unntak innebere ei høvesvis stor endring av opptakskrava ved fakulteta og vedtaket blir derfor avgrensa til eitt opptak (våropptaket). Fakulteta skal evaluere denne prøveordninga i etterkant av våropptaket.

Studieavdelinga vil i løpet av våren 2024 ta initiativ til ein revisjon av opptaksforskrifta, der alle fakulteta vil få høve til å spele inn endringar. Erfaringane frå denne prøveordninga vil være ein del av grunnlaget for revisjonen.

Vedtak

1. Karakterkravet for opptak til masterprogram ved Det humanistiske fakultet og Det matematisk-naturvitskaplege fakultet skal vere karakteren C (2,50).
2. Punkt 1 gjeld for våropptaket 2024.

Margareth Hagen
rektor

Tore Tungodden
universitetsdirektør